

“

MÜZİK EĞİTİMİ

ALANINDA ULUSLARARASI ARAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRMELER

Aralık 2024

EDİTÖR

ROF. DR. ŞEHRİBAN KOCA

”

Genel Yayın Yönetmeni / Editor in Chief • C. Cansın Selin Temana

Kapak & İç Tasarım / Cover & Interior Design • Serüven Yayınevi

Birinci Basım / First Edition • © Aralık 2024

ISBN • 978-625-5955-28-9

© copyright

Bu kitabın yayın hakkı Serüven Yayınevi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin almadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

The right to publish this book belongs to Serüven Publishing. Citation can not be shown without the source, reproduced in any way without permission.

Serüven Yayınevi / Serüven Publishing

Türkiye Adres / Turkey Address: Kızılay Mah. Fevzi Çakmak 1. Sokak

Ümit Apt No: 22/A Çankaya/ANKARA

Telefon / Phone: 05437675765

web: www.serüvenyayınevi.com

e-mail: serüvenyayınevi@gmail.com

Baskı & Cilt / Printing & Volume

Sertifika / Certificate No: 47083

MÜZİK EĞİTİMİ

Alanında Uluslararası Araştırma ve Değerlendirmeler

ARALIK 2024

EDİTÖR

PROF. DR. ŞEHRİBAN KOCA

İÇİNDEKİLER

GÜZEL SANATLAR LİSELERİ MÜZİK BÖLÜMLERİ ÇALGI EĞİTİMİ KEMAN DERSİNDE MOTİVASYONU ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Yasemin KOCA.....	1
Gamze Elif TANINMIŞ.....	1

İŞİTME EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKA VE WEB TABANLI UYGULAMALARININ KULLANIMI

Gülşah SEVER.....	21
Irmak ATEŞ ASLAN.....	21

VURMALI ÇALGILARDA MÜZİK TÜRLERİ, EĞİTİM/ÖĞRETİM PROGRAMI VE SANAT KURUMLARI

Levent Mert Dönmez.....	41
-------------------------	----

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ MÜZİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME EĞİLİMLERİ

Şenol AFACAN.....	59
Satı Doğanığit Yıldız.....	59

BÖLÜM 1

GÜZEL SANATLAR LİSELERİ MÜZİK BÖLÜMLERİ ÇALGI EĞİTİMİ KEMAN DERSİNDE MOTİVASYONU ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ ¹

Yasemin KOCA²

Gamze Elif TANINMIŞ³

¹ Mart 2024 yılında Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünde kabul edilen yüksek lisans tez çalışmasının bir ürünüdür.

² Uzman Müzik Öğretmeni, Kırşehir Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Lisesi, kocaa.yasemin@gmail.com, ORCID: 0009-0007-4413-4317.

³ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, gamzeb@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8593-8425.

1. GİRİŞ

İnsanların duygu ve düşüncelerini en rahat ifade edebildiği sanat dallarından biri olan müzik, kendi içinde yöntem ve teknik geliştirerek eğitimin önemli alanlarından biri olmuştur. Bireyi devinışsel, bilişsel ve duyuşsal anlamda geliştirmeyi hedefleyen çalgı eğitimi ise müzik eğitiminin önemli bir alanını oluşturmaktadır. Çalgı eğitimi; ister genel, ister özengen, ister mesleki amaçlı olsun her düzeyde yapılan müzik eğitiminin en önemli, en anlamlı boyutlarından birini oluşturmaktadır (Uçan, 1997: 11). Mesleki müzik eğitiminde “bireysel çalgı eğitimi” dersi kapsamında bireyler anatomik ve fiziksel özelliklerine uygun telli, mızraplı, yaylı, nefesli, vurmali ve tuşlu çalgılardan birini seçmekte ve eğitim almaktadır. Buna bağılı olarak öğrencilerin fizyolojik özelliklerine uygun olarak doğru çalgı seçiminin yapılması da başarılı bir eğitim sürecinin temelini oluşturmaktadır. Öğrencilerin seçtiği çalgının özelliklerini araştırması, çalgıyı tanınması ve benimsemesi de bu süreci daha verimli hale getirecektir.

Bir çalgıyı öğrenme süreci, çalgıyı çalma becerisini gösterebilmek için bir takım becerilerin sistematik olarak kazanılmasından oluşmaktadır (Schleuter, 1997: 65). Çalgı eğitimi uzman eğitimciler tarafından, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi, bireysel farklılıkları dikkate alınarak kişiye uygun olarak tasarlanmış belirli yöntem ve teknikler ile gerçekleşen planlı ve sistemli bir süreci kapsar. Buna bağılı olarak bireyin çalgısına olumlu tutum geliştirebilmesi için düzenli ve istikrarlı olmasının yanı sıra; çalgısına ayırdığı süre ve doğru çalışma teknikleri de eğitim sürecini etkilemektedir.

Çalgı eğitimi, bireye doğru teknik ile çalabilme becerileri kazandırmanın yanında, planlı ve istikrarlı çalışma alışkanlıkları edinme, çalışma sürelerini verimli kullanabilme ve müzik beğenilerini arttırma gibi amaçları da içinde barındırır. Bütün bu amaçların gerçekleşmesinde önemli bir etken var ki o da öğrenciyi harekete geçiren ve onu doğrudan etkileyen bir gücün varlığıdır. Motivasyon tüm öğrenme alanlarında önemli olduğu gibi müzik alanında da önemli bir yere sahiptir. Kelime anlamı isteklendirme, güdüleme olan motivasyon, bireyi davranışa veya amaca yönelten, çeşitli iç ve dış faktörlerin işleyişi ile davranışların devamlı ve düzenli şekilde ilerlemesini sağlayan bir sistemler bütünüdür (Aydın, 1999: 129). Sergiovanni ve Starratt (1993: 40)’a göre ise insanların beklenen ve istenilen doğrultuda hareket etmelerini teşvik eden güdü ya da insanın amaçlarına ulaşabilmesi için insana yardımcı olan, performansı arttıran ödüldür.

Çalgı eğitiminin önemli dallarından biri olan keman eğitimi, ruhsal ve fiziksel açıdan zor bir süreç gerektirir. Oldukça titiz davranılması gereken keman eğitimi sürecinde ulaşılacak istenen hedefler ancak yüksek bir motivasyon ile sağlanabilir. Bu süreci en başından doğru şekilde ilerletmek ise sağlıklı bir çalgı hayatının devamlılığı açısından kritik bir önem taşımaktadır. Keman dersinde, eğitimin planlanması ve uygulanması aşamalarında ulaşılacak istenen hedefler iyi saptanmalı ve bu doğrultuda amaca yönelik davranışlar geliştirilmeli ve sürdürül-

melidir. Keman eğitimi sürecini istikrarlı bir şekilde yürütmek ve devamlılığını sağlamak için motivasyonun önemli bir yeri vardır. Öğrenciler keman eğitimi sürecinde kendilerini olumlu ve olumsuz yönde etkileyen kişisel, çevresel ve öğretmen gibi birçok faktörle iç içedirler. Buna bağlı olarak kişileri motive eden durum ve olaylar da kişiden kişiye farklılık göstermektedir. Çalgısına motive olmuş bireyler daha fazla çalışacak ve yaptığı işten zevk alacaklardır. Yeterli motivasyona sahip olmayan bireyler ise zamanla özgüvenlerini yitirerek kaygı ve yetersizlik gibi duygular geliştireceklerdir.

Aynı zamanda öğretmenler, öğrencilere sadece teknik anlamda bilgiler vermekle yetinmeyip; onları motive eden faktörleri tespit ederek müzikal anlamda yaratıcı, yenilikçi ve araştırmacı kimlik kazanmış bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadırlar. Öğretmenlerin, öğrencilerin fikirleri doğrultusunda onların seviyesine uygun etüt ve eser seçimi yapması, konser, çalıştay, vb. etkinlikler düzenlemesi motivasyonu artıran faktörlerdir. Bununla birlikte öğretmenin iletişimde kullandığı dil ve yaklaşımın, öğrenciyi cesaretlendirecek ve potansiyelini artıracak düzeyde olması, motivasyonu artırmada önemli bir etkidir. Çalışma odalarının ve dersliklerin kullanıma elverişli olması da çalgı çalma performansına olumlu yönde katkı sağlayacaktır. Bu nedenle kendini tanıyabilen, potansiyelinin farkında olan ve onu üst seviyeye çıkarabilen, hayatı boyunca özverisini kaybetmeden çalgısını aktif bir şekilde kullanabilen bireylerin yetişmesinde yüksek motivasyonun büyük önemi vardır.

2. YÖNTEM

Bu bölümde, uygulanan araştırma modeli, evren ve örneklem grubu, veri toplama araçları, uygulama süreci ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, güzel sanatlar liselerinde keman eğitiminde motivasyonu etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik öğrenci görüşleri üzerinden açıklayan betimsel nitelikte desenlenmiş nicel bir çalışmadır. Olayları ve olguları nesnelleştirerek, gözlem yapılabilir hale getiren, ölçümleyebilen ve sayısal olarak ifade eden araştırma türüne nicel araştırma adı verilmektedir (Gürbüz ve Şahin, 2017: 103).

2.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Türkiye'deki güzel sanatlar liselerinde öğrenim gören müzik bölümü keman öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma grubunun belirlenmesinde ise kolayda örnekleme yöntemi (convenience sampling) kullanılmış olup, bu yöntem araştırmacının kolaylıkla ulaşabileceği, erişilebilir, uygun ve katılım konusunda istekli kişilerden oluşan örneklem grubunu seçme yöntemidir (Saunders, Lewis ve Thornhill, 2007: 234). Bu araştırmanın örneklemini ise, 2022-2023 eğitim öğretim yılında, Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden

seçilmiş yedi ilde bulunan; Diyarbakır Güzel Sanatlar Lisesi, İstanbul Avni Akyol Güzel Sanatlar Lisesi, Kırşehir Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Lisesi, Kütahya Ahmet Yakupoğlu Güzel Sanatlar Lisesi, Malatya Abdülkadir Eriş Güzel Sanatlar Lisesi, Osmaniye Abdurrahman Keskiner Güzel Sanatlar Lisesi, Trabzon Akçaabat Güzel Sanatlar Liselerinde öğrenim gören 137 keman öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmaya tüm katılımcılar gönüllülük esası ile katılım sağlamışlardır.

2.3. Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Araştırmada anket sorularını yanıtlayan öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemek için kişisel bilgiler istenmiş ve tablolar halinde analiz edilmiştir. Buna göre öğrencilerin öğrenim gördükleri okullara göre dağılımları Tablo 1, öğrencilerin sınıflara göre dağılımları Tablo 2, öğrencilerin günlük keman çalışma sıklığına göre dağılımları Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 1
Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Okullara Göre Dağılımları

	f	%
Diyarbakır Güzel Sanatlar Lisesi	29	21,2
İstanbul Avni Akyol Güzel Sanatlar Lisesi	24	17,5
Kırşehir Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Lisesi	10	7,3
Kütahya Ahmet Yakupoğlu Güzel Sanatlar Lisesi	21	15,3
Malatya Abdülkadir Eriş Güzel Sanatlar Lisesi	19	13,9
Osmaniye Abdurrahman Keskiner Sanatlar Lisesi	7	5,1
Trabzon Akçaabat Güzel Sanatlar Lisesi	27	19,7
Toplam	137	100

Çalışmaya ülkemizdeki yedi farklı ildeki Anadolu güzel sanatlar lisesinden toplam 137 öğrenci katılmıştır. Diyarbakır Güzel Sanatlar Lisesi 29 öğrenci (%21,2), İstanbul Avni Akyol Güzel Sanatlar Lisesi 24 (%17,5) öğrenci, Kırşehir Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Lisesi 10 (%7,3) öğrenci, Kütahya Ahmet Yakupoğlu Güzel Sanatlar Lisesi 21(%15,3) öğrenci, Malatya Abdülkadir Eriş Güzel Sanatlar Lisesi 19 (%13,9) öğrenci, Osmaniye Abdurrahman Keskiner Güzel Sanatlar Lisesi 7 (%5,1) öğrenci, Trabzon Akçaabat Güzel Sanatlar Lisesi %19,7 oranla toplamda 27 öğrenci ile çalışmaya katılım sağlamıştır.

Tablo 2
Öğrencilerin Sınıflarına Göre Dağılımları

	f	%
1.Sınıf	32	23,4
2.Sınıf	40	29,2
3.Sınıf	33	24,1
4.Sınıf	32	23,4
Toplam	137	100

Tablo 2'ye göre öğrencilerin sınıflara göre dağılımlarının genel olarak birbirine yakın olduğu görülmüştür. En büyük grubu 40 öğrenci ve %29,2 oranıyla 2. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Tablo 3
Öğrencilerin Günlük Keman Çalışma Sıklığına Göre Dağılımları

	f	%
Her gün 1 saat	72	52,6
Her gün 2 saat	38	27,7
Her gün 3 saat ve daha fazla	19	13,9
Hiç çalışmam	8	5,8
Toplam	137	100

Tablo 3'e göre, araştırmaya katılan öğrencilerin günlük çalışma sıklığına bakıldığında, en yüksek oran %52,6 ile (72 öğrenci) 'her gün bir saat' cevabını verirken, 'hiç çalışmam' cevabını verenlerin %5,8 (8 öğrenci) ile en düşük oranı oluşturdukları görülmüştür.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu araştırmada, nitel veriler için kaynak tarama ve nicel veriler için ise anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırmaya katkı sağlaması açısından yerli ve yabancı kaynaklar taranmış ve bu kaynaklardan faydalanılmıştır. Bu tezin oluşmasında kitap, tez, makale ve genel ağ, araştırma kaynakları olarak kullanılmıştır.

Keman eğitiminde motivasyonu etkileyen faktörleri öğrenci görüşleri ile tespit etmek amacıyla anket geliştirilmiştir. Anket sorularının hazırlanmasında uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. 45 sorudan oluşan anketin dokuz sorusu demografik bilgileri, 36 sorusu ise öğrencilerin motivasyonlarını etkileyen faktörler ile ilgili görüşlerini belirlemek amacı ile hazırlanmıştır. Bu çalışmada en önemli 22 soruya yer verilmiştir. Geliştirilen anketin geçerliliği ve güvenilirliğini ölçmek için pilot uygulama yapılmıştır. Elde edilen bilgiler sonucunda uzman görüşleri ile ankete son biçimi verilmiştir. Pilot uygulama sonrası oluşturulan anket, "Google Form" aracılığı ile dijital ortama aktarılmış, belirlenen güzel sanatlar liselerine e-posta ile ulaştırılarak öğrenciler tarafından cevaplanması sağlanmıştır. İstatiksel veriler frekans (f) ve yüzde (%) ifadeleri kullanılarak tablolar halinde gösterilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, toplanan verilerin analizi ile elde edilen bulgular ve yorumlar her bir alt problemle ilişkili olarak ifade edilmiştir. Bulguların sunulmasında araştırma problemleri çerçevesinde düzenleme yapılmıştır.

3.1. Keman Eğitiminde Motivasyona Etki Eden Kişisel Faktörlere Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Tablo 4

Öğrencilerin Düzenli Olarak Keman Çalışmadığı Zamanlarda Huzursuz Hissetmelerine Dair Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	14	10,2
Katılmıyorum	17	12,4
Kararsızım	32	23,4
Katılıyorum	38	27,7
Kesinlikle katılıyorum	36	26,3
Toplam	137	100,0

Tablo 4’te araştırmaya katılan öğrencilerin “Düzenli olarak keman çalışmadığımda huzursuz hissedirim” ifadesine ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. Öğrenciler bu ifadeye en yüksek oranda ‘katılıyorum’ (27,7) cevabını vermiştir. Bu orana yakın olarak ‘kesinlikle katılıyorum’ (%26,3) cevabını vermişlerdir. En düşük oran ise ‘kesinlikle katılmıyorum’ (%10,2) cevabı olmuştur. Öğrencilerin düzenli olarak keman çalışmadığında huzursuz hissettikleri söylenebilir.

Tablo 5

Öğrencilerin Keman Dersine Severek Çalışma Durumuna Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	17	12,4
Katılmıyorum	11	8,0
Kararsızım	29	21,2
Katılıyorum	39	28,5
Kesinlikle katılıyorum	41	29,9
Toplam	137	100,0

Tablo 5’te araştırmaya katılan öğrencilerin “Keman dersine severek çalışırım” ifadesine ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. Öğrencilerin en yüksek oran olarak %29,9 (41) ‘kesinlikle katılıyorum’ ve %25,5 (39) oranında ‘katılıyorum’ cevabı verdiği görülmektedir. Öğrencilerin %21,2 (29)’si ‘kararsızım’ cevabını vermiştir. Geriye kalan öğrenciler ise %12,4 (17) oranında ‘kesinlikle katılmıyorum’ ve 8,0 (11) oranında ‘katılmıyorum’ cevaplarını vermiştir. Bu cevaplar doğrultusunda öğrencilerin çoğunluğa yakın kemanı severek çalıştığını söyleyebiliriz.

Tablo 6

Öğrencilerin Uzun Süre Aynı Etütleri Çalıştıklarında Kemana Olan Motivasyonlarının Azalma Durumlarına Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	20	14,6
Katılmıyorum	24	17,5
Kararsızım	22	16,1
Katılıyorum	43	31,4
Kesinlikle katılıyorum	28	20,4
Toplam	137	100,0

Tablo 6'da araştırmaya katılan öğrencilerin "Uzun süre aynı etütleri çalışmak kemana olan motivasyonumun düşmesine sebep olur" ifadesine ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. Bu veriler doğrultusunda öğrenciler en yüksek oranla 'katılıyorum' (%31,4) cevabını vermiştir. Buna bağlı olarak öğrenciler yüksek oranda, uzun süre aynı etütleri çalıştığında motivasyonlarının düştüğünü belirtmiştir. En düşük oran ise kesinlikle 'katılmıyorum' (14,6) cevabını vermiştir.

Tablo 7

Öğrencilerin Kendilerinden Daha İyi Keman Çalan Birini Gördüklerinde Keman Çalma İsteklerinin Artıp Artmama Durumuna Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	18	13,1
Katılmıyorum	19	13,9
Kararsızım	29	21,2
Katılıyorum	37	27,0
Kesinlikle katılıyorum	34	24,8
Toplam	137	100,0

Tablo 7'de araştırmaya katılan öğrenciler "Benden daha iyi keman çalan birini gördüğümde keman çalma isteğim artar" ifadesine ilişkin değerlendirmeler doğrultusunda en yüksek (%27,0) oranla 'katılıyorum' cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin %13,9'u 'katılmıyorum', %13,1'i ise 'kesinlikle katılmıyorum' cevabını vermiştir. Bu cevapların yüzdelik oranlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. % 21,2 oranındakilerin ise kararsız olduğu görülmektedir. Öğrencilerin kendilerinden daha iyi keman çalan birini gördüklerinde keman çalma isteklerinde artış olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8

Öğrencilerin Çekingen Bir Karaktere Sahip Olmasının Keman Çalma Performansını Olumsuz Etkileme Durumuna Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	23	16,8
Katılmıyorum	32	23,4
Kararsızım	35	25,5
Katılıyorum	30	21,9
Kesinlikle katılıyorum	17	12,4
Toplam	137	100,0

Tablo 8’de araştırmaya katılan öğrencilerin “Çekingen bir karaktere sahip olmam, keman çalma performansımı olumsuz etkiler” ifadesine ilişkin cevaplarına baktığımızda en yüksek %25,5 oranla ‘kararsızım’ cevabı verdiğini görmekteyiz. Benzer oranda verilen cevaplar ise ‘katılmıyorum’ (%23,4) ve ‘katılıyorum’ (%21,9) şeklindedir. En düşük oranla ise (%12,4) ‘kesinlikle katılıyorum’ cevabı verilmiştir. Verilen cevaplar doğrultusunda, öğrencilerin çekingen bir karaktere sahip olmalarının keman çalma performanslarını olumsuz etkileme konusunda kararsız oldukları görüşü ortaya çıkmıştır.

4.2. Keman Eğitiminde Motivasyona Etki Eden Öğretmen Yaklaşımlarına Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Tablo 9

Öğretmenlerin Seviyelerine Uygun Etütler Seçmesinin Öğrencilerin Keman Çalma İsteklerini Artırma Durumuna Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	16	11,7
Katılmıyorum	7	5,1
Kararsızım	10	7,3
Katılıyorum	59	43,1
Kesinlikle katılıyorum	45	32,8
Toplam	137	100,0

Tablo 9’da araştırmaya katılan öğrencilerin “Öğretmenimin seviyeme uygun etütler seçmesi keman çalma isteğimi artırır” ifadesine ilişkin öğrenciler en yüksek oran olarak %43,1 ile ‘katılıyorum’ cevabını vermiştir. Bu orana yakın diğer bir cevap ise (%32,8) ‘kesinlikle katılıyorum’ olmuştur. %5,1 oranla ‘katılmıyorum’ cevabını veren öğrenciler en az oranı oluşturmaktadır. Verilen cevaplar doğrultusunda öğretmenin seviyesine uygun etütler seçmesinin öğrencilerin keman çalma isteklerini artırmada etkili olabileceği görüşü ortaya çıkmaktadır.

Tablo 10

Öğretmenlerin Piyano İle Eşlik Yapmasının Öğrencilerin Keman Eğitimi Sürecine Katkı Sağlamasına Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	18	13,1
Katılmıyorum	12	8,8
Kararsızım	32	23,4
Katılıyorum	43	31,4
Kesinlikle katılıyorum	32	23,4
Toplam	137	100,0

Tablo 10’da araştırmaya katılan öğrencilerin “Öğretmenimin piyano ile eşlik yapması keman eğitimi sürecime katkı sağlar” ifadesine ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. Öğrenciler en yüksek oran olan %31,4 ile ‘katılıyorum’ cevabını vermiştir.

Bu cevaplar doğrultusunda öğretmenin piyano ile eşlik yapmasının keman eğitimi sürecine katkı sağladığı düşüncesi ortaya çıkmaktadır.

Tablo 11

Öğretmenlerin Derste Kemana Aktif Kullanmasının Öğrencilerin Derse Olan Motivasyonunu Artırmaya Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	14	10,2
Katılmıyorum	10	7,3
Kararsızım	11	8,0
Katılıyorum	56	40,9
Kesinlikle katılıyorum	46	33,6
Toplam	137	100,0

Tablo 11’de araştırmaya katılan öğrencilerin “Öğretmenimin derste kemana aktif kullanması derse olan motivasyonumu artırır” ifadesine ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. ‘Kesinlikle katılmıyorum’ (%10,2), ‘katılmıyorum’ (%7,3) ve ‘kararsızım’ (%8,0) cevaplarının oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. En yüksek oran ‘katılıyorum’ (40,9) cevabı iken diğer bir yüksek oranlı cevap ise ‘kesinlikle katılıyorum’ (%33,6) olmuştur. Buna bağlı olarak öğretmenlerin derste kemana aktif kullanması halinde, öğrencilerin derse olan motivasyonunu artırdığı düşüncesi ortaya çıkmaktadır.

Tablo 12

Öğretmenlerin Konserler Düzenlemesinin Öğrencilerin Özgüvenlerini Artırmasına Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	17	12,4
Katılmıyorum	11	8,0
Kararsızım	18	13,1
Katılıyorum	45	32,8
Kesinlikle katılıyorum	46	33,6
Toplam	137	100,0

Tablo 12’de araştırmaya katılan öğrencilerin “Öğretmenimin konserler düzenlemesi özgüvenimi artırır” ifadesine ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. Öğrenciler en yüksek %33,6 oranla ‘kesinlikle katılıyorum’, %32,8 oranla ‘katılıyorum’ cevabını vermiştir. En düşük yüzdeyi ise ‘katılmıyorum’ (%8,0) cevabı oluşturmuştur. ‘Kararsızım’ (%13,1) ve ‘kesinlikle katılmıyorum’ (%12,4) cevaplarının yüzdelik oranının ise birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Bu cevaplar doğrultusunda, öğretmenlerin konserler düzenlemesinin öğrencilerin özgüvenini artırdığı görüşü ortaya çıkmaktadır.

Tablo 13

Öğretmenlerin Öğrencileri Arkadaşlarıyla Birlikte Çalmaya Yönlendirmesinin Kemandan Keyif Almaya Etkisine Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	14	10,2
Katılmıyorum	16	11,7
Kararsızım	19	13,9
Katılıyorum	45	32,8
Kesinlikle katılıyorum	43	31,4
Toplam	137	100,0

Tablo 13’te araştırmaya katılan öğrencilerin “Öğretmenimin arkadaşlarıyla birlikte çalmaya yönlendirmesi kemandan keyif almama katkı sağlar” ifadesine ilişkin değerlendirmeleri doğrultusunda en yüksek yüzdeleri ‘katılıyorum’ (%32,8) ve ‘kesinlikle katılıyorum’ (%31,4) cevapları oluşturmuştur. Buna bağlı olarak öğrenciler arkadaşları ile birlikte çalmaya yönlendirilmelerinin kemandan keyif almalarına katkı sağladığını düşünmektedir. ‘Kesinlikle katılmıyorum’ (%10,2), ‘katılmıyorum’ (11,7) ve ‘kararsızım’ (%13,9) cevaplarının yüzdelik oranlarının ise birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 14

Öğretmenlerin Olumlu Tutum ve Davranışlarının Öğrencilerin Çalma Performansını Artırmaya Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	14	10,2
Katılmıyorum	10	7,3
Kararsızım	6	4,4
Katılıyorum	42	30,7
Kesinlikle katılıyorum	65	47,4
Toplam	137	100,0

Tablo 14’te araştırmaya katılan öğrencilerin “Öğretmenimin olumlu tutum ve davranışları, çalma performansımı artırır” ifadesine ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. Öğrenciler %47,4 gibi en yüksek yüzdeli oranla öğretmenlerin olumlu tutum ve davranışlarının çalma performanslarını artırdığını düşünmektedir. Bu orana yakın diğer bir görüşü ise %30,7 oranı ile ‘katılıyorum’ cevabı oluşturmuştur. Öğrenciler %4,4 gibi en düşük yüzdeli oranla, öğretmenlerin olumlu tutum ve davranışlarının çalma performanslarını artırmadaki etkisi konusunda kararsız olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 15

Eser Seçiminde Öğrencilerin Fikirlerinin Sorulmasının Kemanı Sevmeye Etkisine Dair Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	15	10,9
Katılmıyorum	11	8,0
Kararsızım	14	10,2
Katılıyorum	47	34,3
Kesinlikle katılıyorum	50	36,5
Toplam	137	100,0

Tablo 15’te araştırmaya katılan öğrencilerin “Öğretmenimin eser seçiminde fikrimi sorması kemanı sevmem de etkili olur” ifadesine ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. ‘Kesinlikle katılmıyorum’ (%10,9) ve ‘kararsızım’ (%10,2) cevaplarının oranları birbirine benzer iken, ‘katılmıyorum’ (%8,0) cevabının ise bu yüzdeli oranlara yakın olduğu söylenebilir. ‘Kesinlikle katılıyorum’ (%36,5) ve ‘katılıyorum’ (34,3) cevabını veren öğrenciler, öğretmenlerin eser seçiminde fikirlerini sormasının kemanı sevmeye etkili olduğu düşünmektedir.

Tablo 16

Öğrencilerin Çalıştığı Eserlerin Öğretmenler Tarafından Çalınarak Örneklenmesinin Öğrencileri Motive Etme Durumuna Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	16	11,7
Katılmıyorum	8	5,8
Kararsızım	9	6,6
Katılıyorum	52	38,0
Kesinlikle katılıyorum	52	38,0
Toplam	137	100,0

Tablo 16’da araştırmaya katılan öğrencilerin “Çalıştığım eserlerin öğretmenim tarafından çalınarak örneklenmesi beni motive eder” ifadesine ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. Tabloya göre, öğrencilerin ‘kesinlikle katılıyorum’ (%38,0) ve ‘katılıyorum’ (%38,0) ifadeleri ile en yüksek oranda aynı cevapları verdiğini görmekteyiz. Öğrenciler çalıştığı eserlerin öğretmenleri tarafından çalınarak örneklenmesinin onları motive ettiğini düşünmektedir.

4.3. Keman Eğitiminde Motivasyona Etki Eden Çevresel Faktörlere Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Tablo 17

Öğrencilerin Okuldaki Çalışma Odalarının Yeterli Olma Durumuna Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	21	15,3
Katılmıyorum	38	27,7
Kararsızım	20	14,6
Katılıyorum	41	29,9
Kesinlikle katılıyorum	17	12,4
Toplam	137	100,0

Tablo 17’de araştırmaya katılan öğrencilerin “Okuldaki çalışma odaları yeterlidir” ifadesine ilişkin değerlendirmeye göre en yüksek oranla ‘katılıyorum’ (%29,9) cevabı verilmiş ve okuldaki çalışma odalarını yeterli bulmuşlardır. Bu orana yakın diğer bir yüksek yüzde ise ‘katılmıyorum’ (%27,7) cevabını vermiş ve okuldaki çalışma odalarının yeterli sayıda olmadığını savunmuştur. En düşük oranı ise ‘kesinlikle katılıyorum’ (%12,4) cevabı oluşturmuştur.

Tablo 18

Öğrencilerin Okuldaki Çalışma Odalarının Fiziki Yapısının Keman Çalmaya Uygun Olmasına Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	21	15,3
Katılmıyorum	16	11,7
Kararsızım	13	9,5
Katılıyorum	66	48,2
Kesinlikle katılıyorum	21	15,3
Toplam	137	100,0

Tablo 18’de araştırmaya katılan öğrencilerin “Okuldaki çalışma odalarının fiziki yapısı keman çalmaya uygundur” ifadesine ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. Tabloda görüldüğü üzere en yüksek oranı oluşturan 66 kişi (%48,2) ‘katılıyorum’ cevabını vermiş ve okuldaki çalışma odalarının fiziki yapısının keman çalmaya yeterli olduğunu belirtmiştir.

Tablo 19

Öğrencilerin Bulunduğu Sınıf Seviyesine Göre Bir Haftalık Süreçteki Keman Ders Saatinin Kişisel Gelişimlerine Yeterli Olma Durumuna Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	27	19,7
Katılmıyorum	30	21,9
Kararsızım	24	17,5
Katılıyorum	39	28,5
Kesinlikle katılıyorum	17	12,4
Toplam	137	100,0

Tablo 19’da araştırmaya katılan öğrencilerin “Bulduğum sınıf seviyesine göre bir haftalık süreçteki keman ders saati kişisel gelişimim için yeterlidir” ifadesine ilişkin değerlendirmeler doğrultusunda en yüksek yüzdeyi ‘katılıyorum’ (%28,5) cevabı oluşturmuştur. Buna bağlı olarak öğrenciler, bulunduğu sınıf seviyesine göre bir haftalık süreçteki keman ders saatlerini kişisel gelişimi için yeterli bulmaktadır. En düşük yüzdeyi ise ‘kesinlikle katılıyorum’ (%12,4) cevabı oluşturmuştur.

Tablo 20

Öğrencilerin Kullandığı Kemanın Kalitesinin Çalma Performanslarını Etkileme Durumuna Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	16	11,7
Katılmıyorum	8	5,8
Kararsızım	11	8,0
Katılıyorum	47	34,3
Kesinlikle katılıyorum	55	40,1
Toplam	137	100,0

Tablo 20’de araştırmaya katılan öğrencilerin “Kullandığım kemanın kalitesi çalma performansımı etkiler” ifadesine ilişkin değerlendirmelerine göre en yüksek yüzdeyi ‘kesinlikle katılıyorum’ (%40,1) cevabı oluşturmuştur. Bu orana yakın diğer bir cevap ise %34,3 oranıyla ‘katılıyorum’ cevabı olmuştur. Öğrenciler, kullandıkları kemanın kalitesinin çalma performansını etkilediğini düşünmektedir.

Tablo 21

Çevrelerindeki İnsanlardan Kemani İyi Çaldığına Dair Yorumların Öğrencilerin Motivasyonlarını Artırdığına Dair Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	14	10,2
Katılmıyorum	7	5,1
Kararsızım	14	10,2
Katılıyorum	45	32,8
Kesinlikle katılıyorum	57	41,6
Toplam	137	100,0

Tablo 21’de araştırmaya katılan öğrencilerin “Çevremdeki insanlardan kemani iyi çaldığımı duymak motivasyonumu artırır” ifadesine ilişkin değerlendirmeleri doğrultusunda en yüksek yüzdeyi ‘kesinlikle katılıyorum’ (%41,6) cevabı oluşturmuştur. Bu orana yakın diğer bir cevap ise %32,8 oranıyla ‘katılıyorum’ cevabı olmuştur. Buna bağlı olarak öğrenciler, insanlardan kemani iyi çaldıklarını duymanın motivasyonlarını artırdığını düşünmektedir. Öğrenciler %5,1 ile en düşük oranda ‘katılmıyorum’ cevabını vermiştir.

Tablo 22

Öğrencilerin Zor Bir Teknikle Karşılaştığında Çalışma İsteklerindeki Azalmaya Yönelik Görüşleri

	f	%
Kesinlikle katılmıyorum	24	17,5
Katılmıyorum	30	21,9
Kararsızım	32	23,4
Katılıyorum	32	23,4
Kesinlikle katılıyorum	19	13,9
Toplam	137	100,0

Tablo 22’de araştırmaya katılan öğrencilerin “Zor bir teknikle karşılaştığımda çalışma isteğim azalır” ifadesine ilişkin değerlendirmeleri yer almaktadır. Öğrenciler en yüksek oranda ‘katılıyorum’ (%23,4) ve ‘kararsızım’ (%23,4) cevaplarını vermiştir. Bu cevapların yüzdeler oranlarının aynı olduğu görülmektedir. Bu oranlara yakın bir diğer cevap da ‘katılmıyorum’ (%21,9) cevabı iken, en düşük yüzdeli cevap ise ‘kesinlikle katılıyorum’ (%13,9) olmuştur. En yüksek yüzdeyi oluşturan öğrenciler, zor bir teknikle karşılaştığında çalışma isteğinin azaldığını düşünürken diğer en yüksek yüzdeyi oluşturan öğrenciler ise bu durumu değerlendirmede kararsız olduğunu belirtmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri Çalgı Eğitimi Keman Dersinde Motivasyonu Etkileyen Faktörlerin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi içerikli araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak sonuç ve öneriler yer almaktadır. Verilen cevaplar doğrultusunda, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu uzun süre aynı etütleri çalıştıklarında motivasyonlarının düştüğünü belirtmiştir.

Öğrencilerin kendilerinden daha iyi keman çalan birini gördüklerinde keman çalma isteklerinde artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna bağlı olarak öğrencilerin arkadaşlarından etkilenmesiyle beraber, rekabet duygusunun öğrencilerin çalışma motivasyonlarını artırdığı görüşü ortaya çıkmıştır.

Öğretmenlerin seviyelerine uygun etütler seçmesinin öğrencilerin keman çalma isteklerini artırmada etkili olabileceği ve öğretmenlerin olumlu tutum ve davranışlarının, öğrencilerin çalma performanslarını önemli bir şekilde etkilediği sonucu ortaya çıkmıştır. Tarkum (2006), “Keman Öğretiminde Rol Oynayan Faktörler” isimli makalesinde, keman eğitiminde başarının takdir edilmesinin, başarısızlığın ise yapıcı bir dille tartışılmasının motivasyonu olumlu etkilediğini vurgulamış ve öğrencinin seveceği ve başarılı olabileceği eserlerin seçilmesi, ön yargısız ve sabırla hareket edilmesinin düşük seviyede olan motivasyonu artıracak olduğunu belirtmiştir.

Çalgı öğretmenlerinin, öğrencileri yapılacak konser etkinliklerine yönlendirmesinin kemana olan meraklarını artırdığı ve arkadaşları ile birlikte çalmaya yönlendirilmelerinin kemandan keyif almalarına katkı sağladığı sonucu ortaya çıkmıştır. Tarkum (2006)' ya göre keman eğitiminde düzeyine uygun olmak koşuluyla keman öğrencisinin ikili, üçlü veya dörtlü gruplar içinde arkadaşlarıyla birlikte çalması, grupla ve bireysel olarak konserlere katılmasının motivasyonu olumlu etkilediğini vurgulamıştır.

Çalgı öğretmenlerinin piyano ile eşlik yapmasının, derste çalgısını aktif kullanmasının ve konser düzenlemelerinin öğrencilerin keman eğitimi sürecine olumlu katkı sağladığı ve özgüvenlerini arttırdığı sonucu ortaya çıkmıştır. Orhan (2006), "Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Çalgı Eğitiminde Motivasyon" isimli çalışmanın sonucunda da öğretmenin çalgısını aktif kullanmasının, derslerde öğrenciye çalgısı ile eşlik etmesinin, verdiği ödevleri örneklemesinin, konser etkinliklerinde çalgısı ile görev almasının, çalgısını sevmesinin ve donanımlı olmasının öğrencinin motivasyonunda çok önemli olduğu istatistiksel verilerle ortaya konmuştur.

Öğretmenlerin eser seçiminde öğrencilerin fikirlerini sormasının, çalıştığı eserlerin öğretmenleri tarafından çalınarak örneklendirilmesinin ve kişisel performanslarına yönelik yapılan olumlu değerlendirmelerin keman çalışma isteklerini arttırdığı ve öğrencileri olumlu yönde motive ettiği sonucu ortaya çıkmıştır. Özder (2010)'de "Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Viyolonsel Eğitiminde Motivasyonun Yeri ve Önemine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri" isimli yüksek lisans tezinde okulun fiziki şartlarının yeterli olmasının, öğretmenin konser etkinliklerinde bulunmasının, öğrencileri konser, çalıştay oda müziği vb grup çalışmalarına yönlendirmesinin, dönem içinde çalışılacak olan etüt ve eserleri seçerken öğrencilerin fikrini almasının, öğrencilerin olumlu yanlarını vurgulayarak cesaretlendirmesinin motivasyonu olumlu etkilediğini vurgulamıştır.

Öğrenciler yüksek oranda okuldaki çalışma oda sayısının yeterli olduğunu düşünürken, bu görüşün yüzdesine yakın diğer bir cevap ise okuldaki çalışma odalarının yeterli sayıda olmadığı yönünde olmuştur. Fakat öğrenciler, okullarındaki çalışma odalarının fiziki yapısının keman çalmaya yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Buldukları sınıf seviyesine göre, bir haftalık süreçteki keman ders saatlerini kişisel gelişimi için öğrencilerin yeterli buldukları, kullandıkları kemana kalitesinin çalma performanslarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin insanlardan kemana iyi çaldıklarını duymalarının motivasyonlarını arttırdığı fakat zor bir teknikle karşılaştıklarında yüksek oranda çalışma isteklerinin azaldığını düşünürken, diğer yüksek oranlı cevapta ise bu durumu değerlendirmede kararsız oldukları tespit edilmiştir.

4.1. Öneriler

Keman eğitimi sürecinde, öğrencinin her gün düzenli olarak belli saatlerde kemana zaman ayırması çalgı eğitimi açısından önemli bir noktayı oluşturmaktadır. Çoğu öğrencinin her gün bir saat keman çalıştığı sonucuna bağlı olarak öğrencilerin günlük çalışma sıklığını artırmaları yönünde araştırmalar yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Keman eğitimi veren öğretmenlerin ana çalgısının keman olması; öğrencilerin kemani, teknik ve müzikal açıdan profesyonel olarak öğrenebilmeleri, eğitim sürecini daha verimli ve nitelikli yönetebilmeleri açısından önem taşımaktadır. Öğretmenlerine teknik ve müzikal anlamda güven oluşturan öğrencilerin, çalgısına da olumlu tutum geliştirerek motivasyonları artacaktır. Buna bağlı olarak güzel sanatlar liselerinde çalgı derslerine giren öğretmenlerin ana çalgısının keman olması yönünde özenli olunmalıdır.

Öğrencilerin uzun süre aynı etütleri çalışması motivasyonlarının düşmesinde önemli bir etkidir. Buna bağlı olarak eğitimcilerin öğrencilere aynı etüdü verme konusunda ısrarcı olmamalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin kendilerinden daha iyi keman çalan birini gördüklerinde keman çalma isteklerinde olumlu yönde artış olduğu sonucuna bağlı olarak, öğrencilerin motivasyonlarını artıracak, birbirlerini dinleme fırsatı bulduğu etkinlikler düzenlenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin seviyelerine uygun etütler çalması motivasyonlarını arttırmada önemli bir etkidir. Öğrenci zor bir teknik ve etütle karşılaştığında yetersizlik duygusuna kapılarak çalgısından uzaklaşabilir. Buna bağlı olarak öğretmenlerin, öğrencilerin istek ve yetenekleri doğrultusunda, seviyelerine uygun etütler seçmesi, fikirlerini alması ve onlarla iletişim halinde olması önerilir.

Öğrencilerin entonasyon problemi yaşamaması ve çalgısından zevk alabilmesi açısından öğretmenlerin piyano ile eşlik yapması önerilir. Bu durum keman eğitimi sürecine katkı sağlayarak öğrencilerin çalışma motivasyonunu artıracaktır.

Öğrencilerin gözlem, taklit ve dinleme yoluyla birçok kazanım elde ettiği keman eğitimi sürecinde, öğretmenlerin derste kemani aktif kullanması önerilmektedir.

Öğretmenlerin konserler düzenlemesinin öğrencilerin özgüvenini artırdığı sonucuna bağlı olarak; öğretmenlerin, öğrencilerin performanslarını sergileyebileceği bireysel ve toplu konserleri sık sık düzenlemesi önerilir. Özgüveni artan öğrencilerin çalgılarını daha özverili ve istekli bir şekilde çalışacakları ve motivasyonlarını yüksek tutabilecekleri düşünülmektedir.

Öğrencilerin sosyal kişiliklerinin gelişmesinde ve müzik yapmaktan keyif almalarında birlikte çalmanın çok büyük motive edici etkisi olduğu düşünülmektedir. Öğretmenlerin öğrencileri; ikili, üçlü, dörtlü ve orkestra gibi topluluklarda birlikte çalmaya ve birlikte müzik yapmaya yönlendirmesi önerilmektedir.

Sağlıklı öğretmen ve öğrenci ilişkisinde, öğretmenlerin öğrencilere kendilerini ne şekilde tanıttığı önemli bir etkidir. Çalgısını derste aktif kullanan öğretmen, öğrencinin kendisine ve çalgısına bakış açısını değiştirerek motivasyonunu olumlu yönde etkileyecektir.

Güzel sanatlar liselerinde bulunan odaların, nicelik ve nitelik açısından donanımlı olması gerekmekte ve iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Aydın, A. (1999). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. İstanbul: Alfa Ders Kitapları.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz*. Ankara: Seçkin.
- Orhan, Ş. (2006). Anadolu güzel sanatlar liseleri çalgı eğitiminde motivasyon. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(20), 130-136.
- Özder, Z. (2010). *Anadolu güzel sanatlar liseleri viyolonsel eğitiminde motivasyonun yeri ve önemine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Schleuter, S. (1997). *A sound approach to teaching instrumentalists*, New York: Schimmer.
- Sergiovanni, T. J., & Starratt, R. J. (1993). *Supervision a redefinition*. New York: McGraw-Hill.
- Tarkum, E. (2006). Keman öğretiminde rol oynayan faktörler. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 2(4), 169-173.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.

BÖLÜM

İŞİTME EĞİTİMİNDE YAPAY ZEKA VE WEB TABANLI UYGULAMALARININ KULLANIMI

*Doç. Dr. Gülşah SEVER¹
Irmak ATEŞ ASLAN²*

1 Doç. Dr. Gülşah SEVER
Gazi Üniversitesi, Müzik Bölümü
gulsah.sever@gmail.com

Orcid: [0000-0003-0559-6993](https://orcid.org/0000-0003-0559-6993)

2 Irmak ATEŞ ASLAN
Gazi Üniversitesi, Müzik Bölümü
irmakkates@gmail.com

Orcid: [0000-0003-2922-0587](https://orcid.org/0000-0003-2922-0587)

Giriş

Yapay zekâ, bilgisayar sistemlerinin insan benzeri düşünme, öğrenme, problem çözüme ve karar verme yeteneklerini taklit etme kabiliyetidir. Bu teknoloji, makine öğrenimi, derin öğrenme, doğal dil işleme ve robotik gibi çeşitli alt alanları içerir. Yapay zekâ, verileri analiz ederek ve bu verilerden çıkarımlar yaparak, belirli görevleri yerine getirmek için programlanmış algoritmalar kullanır. Yapay zekanın temel amacı, insan zekasının işlevlerini taklit ederek, makinelerin daha akıllı ve otonom hale gelmesini sağlamaktır (Boden, 2018; Morandín-Ahuerma, 2022; Zhang vd., 2021).

Örneğin, yapay zekâ uygulamaları, sağlık hizmetlerinden finans sektörüne, otomotiv endüstrisinden eğitim alanına kadar geniş bir yelpazede kullanılmaktadır. Günümüzde, sanal asistanlar, öneri sistemleri ve otonom araçlar gibi pek çok günlük yaşamda karşılaştığımız teknolojik yenilik, yapay zekâ sayesinde mümkün hale gelmiştir.

Temel olarak 3 farklı türde incelenen yapay zekâ Yapay Dar Zekâ (ANI), Yapay Genel Zekâ (AGI), Yapay Süper Zekâ (ASI) şeklinde ayrılır. Buna göre (ANI) Yapay Dar Zekâ, tek bir sorunu çözmek için tasarlanmıştır ve tek bir görevi gerçekten iyi bir şekilde yerine getirebilir. (AGI) Yapay Genel Zekâ, çeşitli alanlarda insan düzeyinde bilişsel işleme sahip Yapay Zekâ olarak tanımlanır. Bir AGI sistemi bir insanın zekâ seviyesine ulaşan ve daha sonra geçen soyut düşünme, karmaşık fikirleri kavrama, hızlı öğrenme ve deneyimlerden ders çıkarma yeteneğine sahiptir. Yapay Süper Zekâ (ASI) ise bilimsel yaratıcılık, genel bilgelik ve sosyal beceriler dahil olmak üzere hemen hemen her alanda en iyi insan beyninden çok daha iyi ilişkiler kurma yeteneklerine sahiptir (Almulhim ve Aramco, 2024; McLean vd., 2021).

Modern Yapay Zekâ, makine öğrenimi, derin öğrenme, doğal dil işleme, görüntü işleme ve konuşma tanıma teknolojisi gibi alt alanları içermektedir. Makine Öğrenimi, bilgisayarların verilerden öğrenmesini ve verilere dayalı tahminler yapmasını sağlayan algoritmaları içerir ve birçok yapay zekâ uygulamasının temelini oluşturmaktadır. Derin Öğrenme, büyük miktarda veriyi işlemek için yapay sinir ağlarını kullanarak veri analizi yapmaktadır. Doğal Dil İşleme (NLP), bilgisayarların insan dilini anlamasını ve üretmesini sağlayan bir alt dal olarak öne çıkıyor. Görüntü işleme, dijital görüntülerin analizi ve anlamlandırılmasıyla ilgilenirken, konuşma tanıma teknolojisi, insan sesini metne dönüştürme yeteneğini içermektedir (Aix, 2024; Arunagiri ve Sumana, 2023; Betti, 2023).

Yapay zekanın müzikteki kullanımı, son yıllarda büyük bir ivme kazanmış olsa da bu alandaki gelişmelerin kökleri oldukça eskiye dayanmaktadır. 20. yüzyılın ortalarına kadar uzanan süreçte, müzik ve teknoloji arasındaki etkileşim, çeşitli deneysel çalışmalarla başlamıştır. Özellikle, 1950'lerde bilgisayarların ortaya çıkmasıyla birlikte, müzik üretimi ve analizi için yeni olanaklar doğ-

muştur. Bu dönemde, müzisyenler ve araştırmacılar, bilgisayar programları aracılığıyla notaların otomatik olarak oluşturulması ve düzenlenmesi üzerine çalışmalar yapmaya başladılar. (Camurri, 1990; Roads, 1985). 1960'larda, bu alanda önemli bir adım atılarak, ilk yapay zekâ tabanlı müzik kompozisyonları ortaya konmuştur. Örneğin, İtalyan besteci Lejaren Hiller, 1957 yılında "Illiac Suite" adlı eseri ile bilgisayar destekli müzik besteleme sürecini başlatmıştır (Cope, 1987; Kazi & Bhatia, 2013).

1980'lerde ve 1990'larda, yapay zekâ ve müzik arasındaki ilişki daha da derinleşmiş, algoritmaların müzik üretiminde kullanımı yaygınlaşmıştır. Bu dönemde, müzik analizi için geliştirilen yapay zekâ sistemleri, bestecilere ilham vermek ve müzikal formları keşfetmek amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Bu süreç, müziğin sadece bir sanat dalı değil, aynı zamanda bir bilim alanı olarak da incelenmesine olanak tanımıştır (Camurri, 1990). 2000'li yıllara gelindiğinde, yapay zekâ teknolojileri, makine öğrenimi ve derin öğrenme gibi yenilikçi yöntemlerin entegrasyonu ile müzik dünyasında devrim yaratmıştır. Bu yeni teknolojiler sayesinde, yapay zekâ, müzik besteleme, ses sentezi ve hatta müzikal performans gibi alanlarda insan yeteneklerini taklit edebilme kapasitesine ulaşmıştır (Yuan, 2020). Örneğin, Google'ın geliştirdiği Magenta projesi, müzik üretimi konusunda yapay zekanın sınırlarını zorlayan önemli bir girişim olmuştur. Günümüzde, yapay zekâ, müzik endüstrisinde, dinleyici deneyimini kişiselleştirmekten, yeni müzik türleri yaratmaya kadar geniş bir yelpazede kullanılmaktadır. Streaming platformları, kullanıcıların dinleme alışkanlıklarını analiz ederek, onlara özel çalma listeleri sunmakta ve böylece müziği daha erişilebilir hale getirmektedir. Ayrıca, yapay zekâ ile desteklenen müzik prodüksiyon yazılımları, müzisyenlerin yaratıcılıklarını artırmalarına yardımcı olmakta ve yeni seslerin keşfine olanak tanımaktadır. Müzik alanındaki bu gelişmeler kısa sürede müzik eğitimi alanında da yansımaları bulmuştur. Günümüzde müzik eğitimi de yapay zekanın sunduğu çeşitli olanaklarla zenginleşmektedir.

Müzik eğitimi temel olarak işitme, ses, çalgı ve kompozisyon olmak üzere dört alanda incelenmektedir (Uçan, 1994). Bu bağlamda, ses eğitimi, çalgı eğitimi, işitme becerileri geliştirme ve bestecilik gibi alanlarda yapay zekâ uygulamaları önemli bir rol oynamaktadır. Ses eğitimi, bireylerin vokal yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olmak için yapay zekâ destekli uygulamalar aracılığıyla daha etkili hale getirilmektedir. Bu tür teknolojiler, ses tonunu analiz ederek kullanıcıya geri bildirim sağlamak ve seslerini nasıl daha iyi kontrol edebilecekleri konusunda rehberlik etmektedir. Çalgı eğitimi de benzer şekilde, yapay zekâ ile entegre edilen interaktif platformlar sayesinde daha erişilebilir ve eğlenceli hale gelmektedir. Öğrenciler, sanal öğretmenler aracılığıyla enstrümanlarını çalma tekniklerini geliştirebilir ve anında geri bildirim alarak kendilerini sürekli olarak iyileştirme fırsatı bulurlar. İşitme becerileri, müzik eğitiminde kritik bir öneme sahiptir. Yapay zekâ, müzikal işitme yeteneğini

geliştirmek için çeşitli dinleme egzersizleri ve oyunlar sunarak öğrencilerin notaları, akorları ve ritimleri daha iyi ayırt etmelerine yardımcı olmaktadır. Bestecilik alanında ise, yapay zekâ, müzikal kompozisyon süreçlerini destekleyerek yaratıcı fikirlerin ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır. Müzik yapay zekâ sistemleri, belirli türlerde müzik besteleme yeteneği ile bestecilere ilham vererek, yeni melodiler ve armoniler oluşturma sürecini hızlandırmaktadır. Yapay zekâ, bireysel öğrenci ihtiyaçlarına ve öğrenme hızlarına uyum sağlayarak kişiye özel deneyimler sunması, gerçek zamanlı geri bildirim ve etkileşimli öğrenme ortamları sağlayarak öğrenci katılımını artırması bakımından öğrencilerin müzik becerilerini geliştirmeleri için etkili bir destektir (Chen, 2024; Sánchez-Jara vd, 2024; Zhang vd, 2024).

Müzik eğitiminde çok sayıda web temelli öğrenme, pratik yapma ve oyun uygulamaları bulunmaktadır. Bu dijital kaynaklar, kullanıcıların müzik teorisi, enstrüman çalma teknikleri ve müzik tarihine dair bilgilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Web temelli öğrenme uygulamaları, kullanıcıların kendi hızlarında ilerlemelerine imkân tanırken, video dersler, etkileşimli alıştırmalar ve anlık geri bildirimler ile desteklenmektedir (Esnault, 2007). Pratik yapma uygulamaları ise, bireylerin enstrüman becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla çeşitli alıştırmalar ve metronom gibi araçlar sunmaktadır. Ayrıca, müzik eğitimini daha eğlenceli hale getiren oyun uygulamaları, kullanıcıların müzikle ilgili kavramları eğlenceli bir şekilde öğrenmelerine olanak tanımakta ve rekabetçi bir ortamda kendilerini geliştirmelerini teşvik etmektedir.

Bu çalışmada, müzikle uğraşan her düzeyde bireyin ortak noktası olan işitme eğitimi üzerine odaklanarak, yapay zekâ uygulamalarının bu alandaki rolünün incelenmesi amaçlanmaktadır. Genel anlamda müziksel işitme eğitimi, bireylerin işitsel becerilerini geliştirmeye yönelik bir süreçtir ve bu süreç, çeşitli alt basamaklardan oluşur. İşitme eğitiminin temel aşamaları: (Dutica, 2016; Palazhenko ve Vytkafov, 2023).

1. İşitme: Bu aşama, bireylerin sesleri algılaması ve ayırt etmesi üzerine odaklanır. İşitme becerileri, çevresel sesleri tanıma, sesin kaynağını belirleme ve farklı frekanslardaki sesleri ayırt etme yeteneğini içerir. Bu aşamada, bireylerin işitsel farkındalıklarını artırmak için çeşitli ses oyunları ve aktiviteleri uygulanır.

2. Okuma: İşitme ile bağlantılı olarak, okuma becerileri de önemli bir yer tutar. İşitme engelli bireylerin, işitsel bilgileri görsel olarak anlamlandırabilmeleri için okuma becerilerinin geliştirilmesi gerekir. Bu aşamada, kelime dağarcığını zenginleştirmek ve okuma anlama yeteneğini artırmak için çeşitli okuma materyalleri ve teknikleri kullanılır.

3. Müziksel Yazma: İşitme ve okuma aşamaları ile bağlantılı olarak duyulan seslerin yazıya aktarılabilmesi, müziksel semboller ile ifade edilebilmesini içerir.

4. Müziksel Dinleme: Müziksel dinleme, müziği derinlemesine bir deneyim olarak algılamak ve parçalarına ayırabilmek anlamına gelmektedir. Bu süreç, müziğin her unsuruna dikkat ederek, melodilerin, ritimlerin, armonilerin ve sözlerin etkileşimlerinin anlaşılmasına çalışmasını içermektedir. Bu tür dinleme, müziğin yapı taşlarını analiz etmeyi gerektirir. Öğrenciler, bir parçanın nasıl inşa edildiğini, hangi enstrümanların kullanıldığını ve bu enstrümanların nasıl bir araya geldiğini gözlemleyerek, müziğin daha derin özellikleri üzerinde odaklanmaya yönlendirilmektedirler. Ayrıca, müzikteki dinamik değişiklikler, tempo değişimleri ve tonlama gibi unsurlar, dinleyicinin müziği algılama biçimini etkileyerek, dinleme deneyimini zenginleştirir.

Günümüzde yapay zekâ teknolojileri, işitme eğitimi süreçlerinde de önemli bir rol oynamaktadır. Yapay zekâ destekli uygulamalar ve araçlar, bireylerin işitsel becerilerini geliştirmek için kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunmaya başlamıştır. Bu teknoloji, bireylerin kendi hızlarında ilerlemelerine olanak tanıırken, aynı zamanda etkileşimli bir öğrenme ortamı yaratmayı amaçlamaktadır. Ancak piyasada çok fazla sayıda yapay zekâ destekli uygulama bulunmaktadır. Bu uygulamaların tamamını incelemek ve değerlendirmenin, kullanıcıların hangi özelliklerin ve işlevlerin kendileri için en uygun olduğunu belirlemelerine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, kullanıcıların ihtiyaçlarına göre en iyi uygulamaları seçmelerine olanak tanıyan kapsamlı bir değerlendirme rehberi oluşturmanın faydalı olacağı düşünülmüştür. Bu nedenle çalışmada işitme eğitimine yönelik olarak geliştirilmiş yapay zekâ tabanlı uygulamaların incelenmesi ve bu teknolojilerin eğitim süreçlerinde nasıl etkin bir şekilde kullanılabileceğine dair kapsamlı önerilerde bulunulması amaçlanmıştır. Bu amaca uygun olarak işitme eğitimi alanında oluşturulmuş yapay zekâ içerikli uygulamalar taranarak farklı özelliklere sahip, farklı güçlü yanları olan sekiz uygulama seçilerek incelenmiştir. İnceleme sırasında uygulamalarda yer alan yapay zekâ türü, işlevleri ile müziksel işitme eğitiminin alt boyutlarına katkısı ve eğitim ortamlarında kullanımları hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

Bulgular

Bu araştırma kapsamında ele alınan işitme eğitimi destekleyici uygulamalar burada genel ve tanımlayıcı özellikleri ile kullanım amaçları ve derslerde kullanılabilirliğine ilişkin görüşler ile sunulmaktadır.

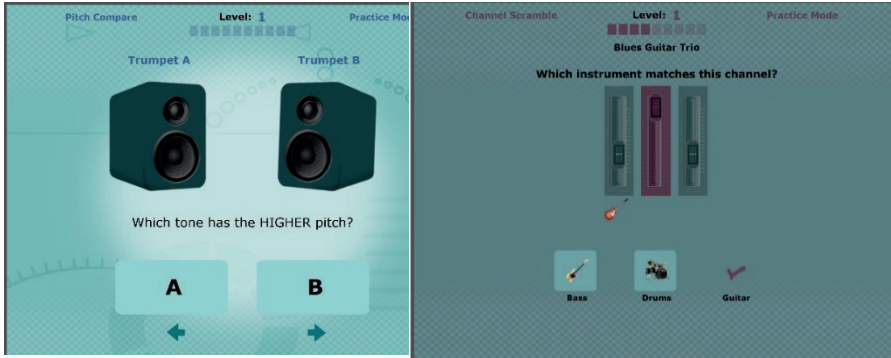
1. Theta Music Trainer- Teta Müzik Eğitmeni

Theta music trainer (Teta müzik eğitmeni) işitsel becerileri geliştirmeye yönelik bir çevrimiçi platformdur. Bu uygulama, makine öğrenmesi türünde yapay zekâ kullanarak kişiselleştirilmiş bir işitme eğitimi sunmaktadır. Uygulama, kullanıcıların seviyelerine ve öğrenme hızlarına göre özelleştirilmiş egzersizler üretir ve kullanıcının performansına göre zorluk seviyesini otomatik olarak ayarlar. Yapay zekâ, kullanıcıların cevaplarını analiz eder ve hatalarını

belirleyerek, anında geri bildirim sağlar.

İşitme eğitimi bakımından ise uygulama, kullanıcıların aralıkları tanıma, akorları ayırt etme, melodi hafızası geliştirme ve ritim algısını güçlendirme gibi konularda yetkinlik kazanmalarına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Uygulamada hem müzik teorisine ilişkin açıklayıcı bilgiler hem de soru-cevap şeklinde alıştırmalar bulunmaktadır. Bu bakımdan, müziksel işitme ile ilgilenen amatör ve profesyonel kullanıcılara, ustalaşmaları gereken temel kavram ve becerileri kazandırmaya yönelik olarak tasarlandığı söylenebilir (Theta music trainer, 2024). Uygulama yalnızca İngilizce dil desteği vermektedir. Ancak Google çeviri ile otomatik olarak web sitesi üzerinden çeviri yapmak mümkündür. Web sitesi, Android ve IOS işletim sistemlerinde çalışmaktadır.

Uygulama içinde çok sayıda tek ses, aralık, akor, ezgi, ritim ve tını içeren iyi kategorize edilmiş kütüphaneler bulunmaktadır. Her kategori altında kullanıcılar ilgili sesi, akoru vb. duyduktan sonra kendi cevaplarını işaretleyerek geribildirim almaktadırlar. Benzer diğer uygulamalardan farklı olan yanı, tını farkındalığını da içinde barındırmasıdır. Uygulama içinde farklı çalgıların kullanıldığı müziklere yer verilmekte ve kullanıcılardan bu çalgıları tanımaları beklenmektedir.

Şekil 1. Theta music trainer uygulamasına ilişkin etkinlik görseli

Eğitimde kullanılabilirliği bakımından da uygulamada çeşitli özellikler bulunmaktadır. Öğretmenler profesyonel hesap açmaları halinde öğrencilerinden oluşan bir grup kurabilmekte ve öğrenci gelişimini takip edebilmektedir.

Uygulamanın eğitsel olarak oyunlaştırma yaklaşımını benimsediği görülmektedir. Uygulama kolaydan zora basamaklar halinde tasarlanmıştır. Bu bakımdan her öğrenci için kendi seviyesinde ve hızında öğrenme imkânı sağlamaktadır. Önceki konulara tekrar dönerek pekiştirme imkânı da sunmaktadır. Öğrenciler, kulak eğitimi ile ilgili seviyeleri tamamladıkça ödüller ve yıldızlar kazanır, bunun da süreci motive edici hale getirdiği söylenebilir.

Seviyelerden yeterli puan alındığında uygulama otomatik olarak sonraki

seviyeye yönlendirmektedir. Uygulama anlık geri bildirim sunmaktadır. Bununla birlikte öğretmenler tarafından oluşturulan hesaplara öğrenciler eklenecek süreç içerisinde öğrencilerin ilerlemeleri takip edilebilmektedir.

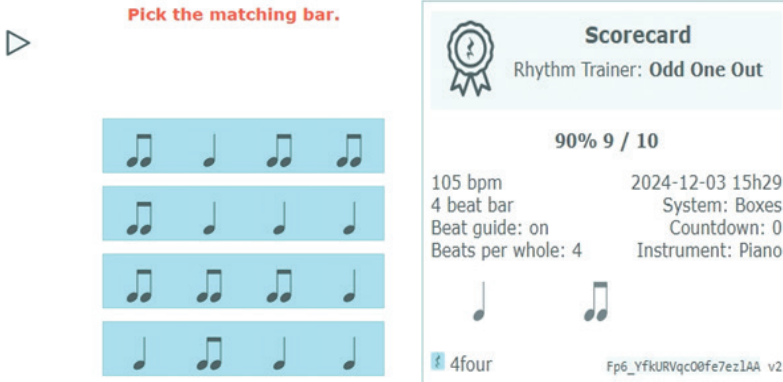
Theta music trainer formal eğitim içinde müzik derslerinde, öğrencilerin işitsel farkındalıklarını artırmak için kullanılabilir. Uygulamanın hem bireysel hem de grup çalışmaları için uyarlanabilir olduğu düşünülmektedir. Öğrenciler grup olarak bir oyun oynayabilir ve birlikte ilerleyerek müziksel işbirlikli öğrenebilirler. Bunun yanında öğrencilerin her hafta uygulamada ne kadar ilerlediklerini kaydederek, hangi alanlarda yardıma ihtiyaç duyduklarını belirlemek, öğretmenlere öğrenci ilerlemesini takip edebilme olanağı sunabilir.

Uygulamanın çoğunlukla İngilizce dilinde sunduğu içeriğin, İngilizce bilmeyenler ve daha küçük yaş grupları için bir engel oluşturabileceği düşünülmektedir. Ayrıca platform ücretsiz bir temel sürüm sunmasına rağmen, daha kapsamlı ve derinlemesine eğitim araçlarına erişim için ücretli üyelik gereklidir. Bu durum, tüm özellikleri kullanmak isteyen kullanıcılar için maliyetli olabilir. Bunun yanında uygulama internet tabanlı olup internet problemi yaşanan durumlarda eğitimde aksaklıklar oluşması beklenebilir.

2. 4 Four io

Uygulama yapay zekâ desteği ile sonsuz sayıda ritim kalıbı ve ses üretmesi bakımından makine öğrenmesi türünde görülmektedir. Kullanıcıların beceri düzeylerini takip ederek zorluk seviyesini belirlemeye programlıdır. Uygulamanın amacı farklı süreler ve farklı ritmik yapılar ile kapsamlı alıştırmalar oluşturarak kullanıcıların ritim algısını geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda hem basit hem de daha karmaşık ritmik yapıların çalışılmasına olanak tanıyarak farklı seviyelerde birçok egzersiz imkânı sunmaktadır. Böylece temel ve ileri seviye kullanıcıları için uygun bir araç olduğu söylenebilir. Geliştirici tarafından, uygulamanın özellikle yeni başlayan müzik öğrencileri için çok verimli olacağı belirtilmiştir (4 four io, 2024). 4 four io kullanımı kolaylaştırmak adına uygulama talimatların bulunduğu bir kılavuz sunmaktadır. Gerekli yönlendirmeler ile uygulamanın sunduğu öğrenci-öğretmen görünümüne geçme, egzersiz oluşturma ve paylaşma, sınıf oluşturma ve etkileşim kurma, bir sınıfa egzersiz atama, test oluşturma gibi kullanım özelliklerine ilişkin ipuçları verilmektedir. Uygulamanın dili İngilizcedir ancak google çeviri ile otomatik olarak web sitesi üzerinden çeviri yapmak mümkündür.

4 four io ritim oluşturma, yanlış çalınan ritmi bulma, eksik olan ritmi doldurma ve ritmik dikte yazma gibi özellikleri ile ritmik becerileri çok yönlü geliştirmektedir. Buna göre çalışmalar, yazma, boşluk doldurma, eşleştirme, doğru-yanlış ve çoktan seçmeli şekilde hazırlanmıştır. Uygulama birçok tekrara izin vermekte ve yanıtlara anında geri bildirim sunulmaktadır. Çalışmalar türlerine göre kategorilere ayrılarak her bölüm sonrasında skorları gösteren rozetler ile karneler verilmektedir.

Şekil 2. 4 four io etkinlik görseli ve score belgesi

Uygulama, öğrenci ve öğretmen hesapları oluşturmayı mümkün kılmaktadır. Öğretmen hesapları çeşitli etkinlikler, testler oluşturabilmekte, öğrencilerin ilerlemelerini takip edebilmektedirler. Öğrencilerin egzersiz yapmak için oturum açmaları isteğe bağlıdır. Ancak puanlarının kaydedilmesi için oturum açılması gerekmektedir. Hesap oluşturan öğrenciler bir veya daha fazla öğretmene bağlanabilir, bu öğretmenler öğrencilerin adı, puanları ve rozetlerini görebilirler. Sınıf içi etkinliklerde ritim gelişimi üzerine, interaktif ve erişilebilir bir platform sunduğundan, okul müzik eğitiminde önemli bir rol oynayabilir. Ritim zarları vb. oyunlaştırma etkinlikleri ile ders içi aktiviteler düzenlemeyi mümkün kılar. Ritim eğitimi üzerine yoğunlaşırken, işitme eğitiminin melodi veya solfej gibi diğer önemli alanlarına değinmemektedir. Uygulama bu konuda çalışmak isteyen kullanıcılar için sınırlıdır. Uygulama içeriği İngilizce olsa da egzersizlerin kullanımı anlaşılır şekilde tasarlanmıştır. Fakat test oluşturma, etkileşim gibi boyutlarından yararlanabilmek için daha derin incelenmesi gerekebilir. Bu aşamada farklı dillerin desteklenmesinin İngilizce bilmeyen kullanıcılar için bir engel oluşturabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında uygulama tamamen internet tabanlı olup internet problemi yaşanan durumlarda eğitimde aksaklıklar oluşması beklenebilir.

3.Pratic Solfege (Solfasinger)- Pratik Solfej (Solfa şarkıcısı)

Pratic Solfege (Solfasinger), müzik eğitiminde solfej becerilerine yönelik geliştirilmiş bir uygulamadır. Uygulama genel olarak bir web yazılımı görünümünde olup, meydan okuma özelliği ile sonsuz sayıda ezgi üretmesi bakımından makine öğrenmesi türünde bir yapay zekâ örneğidir. İçeriği, kullanıcıların nota okuma, solfej ve ritim çalışmaları yapma gibi becerilerini geliştirmeye yönelik olarak tasarlanmıştır. Uygulama hem basit hem de daha karmaşık tonlarda solfej çalışmalarına olanak tanıyarak farklı seviyelerde (başlangıç, orta, ileri) kullanıcının ilerlemesini adım adım yapılandırmaktadır. Ayrıca ritmik çalışmalara da odaklanarak, müziksel okuma becerilerinin desteklenmesini sağlar. Böylece, özellikle müzik öğrencileri ve solfej pratiği yapmak isteyen

müzisyenler için faydalı bir araç olduğu söylenebilir.

Uygulama içinde farklı tonlarda çalışma imkânı sunan beşliler çemberi etkileşim aracı bulunmaktadır. Kullanıcılar çember içerisinde istedikleri ton ve anahtarı seçerek pratik yapma imkânı bulabilir. Verilen dizide notanın adı ve sesini duymak için ilgili notaya tıklamak yeterlidir. Ayrıca Solfasinger fonomimi yöntemini de kullanmaktadır. Kullanıcılar, belirli bir sesi veya notayı öğrenirken, bu sesin hareketi veya görsel temsilini takip ederek daha etkili bir öğrenme deneyimi yaşayabilirler.

Şekil 3. Pratic Solfege beşliler çemberi

Şekil 4. Etkinlik görseli

Dizi üzerinde çalışıldıktan sonra meydan okuma bölümü ile kullanıcılar kendilerine meydan okuyarak rastgele melodiler üzerinde solfej çalışmaları yapabilmektedir. Burada vurgulanması gereken, uygulamanın kullanıcıları dinleme özelliğine sahip olmamasıdır. Bu nedenle geri bildirim, kullanıcıların uygulama üzerinde ilgili notaya tıklayarak gelen sesler üzerinden kendi yanıtlarını değerlendirmeleriyle sağlanmaktadır.

Pratic Solfege'in kullanıcı arayüzü oldukça basit ve kullanışlı şekilde tasarlanmıştır ve kullanımına ilişkin açıklayıcı anlatımlar bulunmaktadır. Görsel öğeler ve sesli geri bildirimler ile solfej çalışmaları interaktif bir hale getirilmiştir. Uygulama, kullanıcıların söyledikleri notaların doğruluğunu sesli geri bildirim ile sağlar. Pratic Solfege farklı olarak çevrimiçi şan dersleri alma fırsatı da sunmaktadır. Profesyonel hesaplar oluşturarak uygulamanın kurucusu Dr. Hale'den bireysel ya da grup ile çevrimiçi şan ve işitme eğitimi almak mümkündür.

Pratic Solfege başlangıç seviyesinden itibaren temel solfej egzersizleri sunmaktadır. Müzik derslerinde öğrenciler ile bir nota ya da melodiyi doğru okumak için uygulamayı kullanarak, işitme çalışmaları yapılabilir. Uygulama tam bir kontrol sistemi sunmadığı için öğretmen gözetiminde öğrenciler arası meydan okuma çalışmaları yapılabilir.

Uygulama üzerinde yapılan solfej çalışmalarında uygulamanın sesleri dinleme özelliği bulunmamaktadır. Verilen farklı tonlardaki kısa ezgilerin kontrolü uygulamanın dinleme özelliği ile değil, notanın üzerine tıklanmış durumda sistemin verdiği sese karşılık kullanıcı değerlendirmesi ile yapılmaktadır. Dolayısıyla kısmen bireysel kontrole dayanan uygulamanın geri bildirimleri-

nin verimliliği tartışılabilir. Bununla birlikte uygulamanın öğrenme motivasyonunu arttıran ödül gibi sistemlere sahip olmaması, kullanıcıların ilgisinin dağılmasına sebep olabileceği düşünülmektedir.

4. The Rhythm Trainer- Ritim Eğitmeni

The Rhythm Trainer, ritim algısını geliştirmek ve güçlendirmek için tasarlanmış web tabanlı bir eğitim uygulamasıdır. Kullanıcıların ritimleri dinleme, tanıma, tekrarlama ve doğruluğunu değerlendirme becerilerini artırmayı hedefleyen, bu doğrultuda kullanıcılara sonsuz sayıda egzersiz imkânı sunan makine öğrenimine dayalı bir yapay zekâ uygulamasıdır. The Rhythm Trainer, kullanıcılarına temel ve ileri düzey ritim notasyonları, basit ve birleşik ölçüler, dörtlük, sekizlik, onaltılık notalar ve sus işaretleri, karmaşık ritmik yapılar ve metronom desteği şeklinde geniş bir içerik yelpazesi sunmaktadır. Uygulama amatör ve profesyonel müzisyenlerin ritim çalışmalarını sistematik hale getirmek için etkili bir araç olarak kullanılabilir. Kullanışlı ve kolay bir ara yüze sahip olan platform sadece web sitesi üzerinde çalışır ve ücretsizdir.

Uygulama, kullanıcılara belirli bir ritmi dinlettikten sonra, bu ritmi doğru şekilde çalmalarını veya tekrar etmelerini ister. Bu doğrultuda iki mod sunmaktadır. A modu duyulan ritmik kalıpların yazılması, B modu ise notası verilen ritmik kombinasyonun doğru çalınan seçeneğini bulmayı gerektirir. Kullanıcılar, zorluk seviyesini, ritim ölçülerini (ör. 4/4, 3/4), hızını ve içerikte yer alan nota sürelerini seçebilirler. Uygulama kullanıcıların performansını değerlendirerek doğruluk oranını ve hatalarını analiz eder. Çalışma sonunda elde edilen sonuçlar e-posta ile paylaşılabilir.

Şekil 7. The Rhythm Trainer uygulamasına ilişkin etkinlik görseli

Uygulama, bireysel müzik eğitimi, grup çalışmaları ve sınıf içi aktiviteler için uygundur. Ritim duyarlılığı ve nota okuma becerilerini geliştirebilir. Bunun yanında gelişmiş ritmik yapıların ve özel egzersizlerin eksikliği, ileri düzey kullanıcılar için sınırlayıcı olabilir. Uygulamanın çevrimdışı çalışma özelliği olmaması internet sıkıntısı yaşanan durumlarda kısıtlayıcı bir özelliktir.

5. Dr. Music Uygulamaları

Dr. Music uygulamaları, müzikle ilgili çeşitli alanlarda kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılayan, çok yönlü web tabanlı bir platformdur. Uygulamanın kapsamı hem eğlence hem de eğitim amaçlı modülleri içeren geniş bir yelpaze sunmaktadır. Bir müzik öğretmeni tarafından geliştirilen Dr. Music Uygulamaları kompozisyon, ritim tanıma, enstrüman çalma gibi çeşitli becerileri barındıran çok sayıda oyunlar sunarak bu becerileri eğlenceli uygulamalarla geliştirmektedir. Uygulama üzerinde bazı etkinliklerde farklı dil seçenekleri sunulsa da dili genel olarak İngilizcedir.

Dr. Music içerisindeki uygulamalar ritim, kişisel okuma oyunları, kompozisyon araçları ve sanal enstrümanlar şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Her kategoride amaca uygun oyunlaştırılmış etkinlikler bulunmaktadır. Başlıklara göre etkinlikler ve içerikleri şu şekildedir:

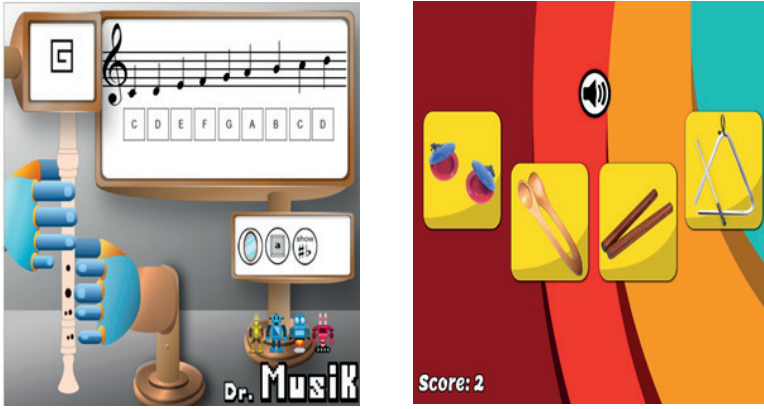
Dr. Music uygulamasının besteleme araçları bölümü, kullanıcıların yaratıcı süreçlerini desteklemek, müzik yazımı ve üretim becerilerini geliştirmek amacıyla tasarlanmıştır. Animasyonlar, renkli ara yüzler ve eğlenceli oyunlar ile özellikle küçük yaş grupları için etkili olabilir. Bölüm içerisindeki La Machine à Chocolats [Çikolata Makinesi], BOOM!Writer [Boom Yazıcı] ve Staff-writer [Dizek Yazıcı] uygulama üzerindeki temel dizileri kullanarak basit düzeyde nota yazma, Rhythm-writer [ritim yazıcı] verilen ritim kalıpları ile ritmik dikte yazma, Robot Sequencer [Robot Sıralayıcı] ve BeatBots [Ritim kalıbı Robotları] ise etkinlik içerisinde hazır bulunan robot ifadeler ile elektronik ezgiler oluşturma gibi özelliklere sahiptir.

Tüm çalışmalar tekrar tekrar oluşturma, düzenleme imkânı sunmaktadır. Çalışma sonuçlandığında kaydet ve yükle menüsü ile oluşturulan kod, daha sonra kullanmak üzere saklanabilmektedir. Ayrıca verilen kodun paylaşılma özelliği sayesinde öğretmenler ya da öğrenciler arasında geri bildirimler sağlanabilir.

Şekil 8. Beat Bots ve BOOM!Writer oyunlarına ait görseller

Dr. Music uygulamasının sanal çalgılar [virtual instruments] bölümü, dijital ortamda çeşitli enstrümanları çalma, öğrenme ve performans sergileme olanağı sunmaktadır. Geniş bir enstrüman yelpazesi, kullanıcı dostu arayüzü ve interaktif oyunlarıyla etkili bir öğrenme aracı olduğu söylenebilir. Sanal enstrümanlar kategorisinde Virtual Xylophone [sanal ksilofon], Virtual Ukulele ve Gitar, Virtual Percussions [sanal vurmali çalgılar], Virtual-Recorder [Sanal Blokflüt] gibi uygulamalar ile gerçek enstrümanlara erişimi olmayan kullanıcılar için alternatif bir çalma ve pratik ortamı sunulmaktadır. Kullanıcının ekran üzerinden bilgisayar klavyesiyle çalgı çalmasına imkân tanır. Djembe, darbuka, cajon, tabla gibi çeşitli perküsyon enstrümanlarının sanal versiyonları ile bu çalgıların tanınmasına imkân tanmaktadır. Uygulama içerisinde bazı üflemeli çalgıların dijital simülasyonu bulunmakta böylece öğretimi sağlanmaktadır.

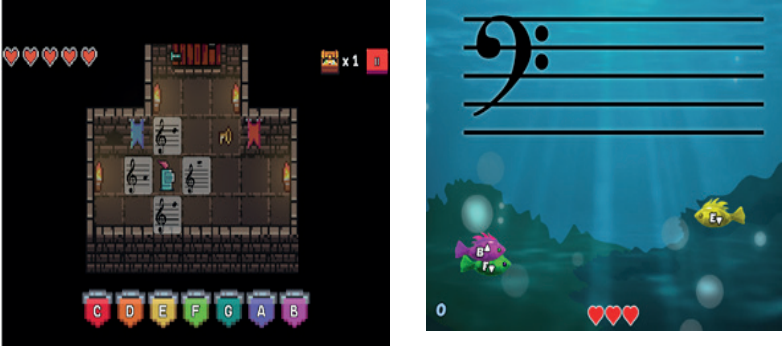

Şekil 9. Virtual Percussions ve Virtual-Recorder oyunlarına ait görseller

Dr. Music uygulamasının Staff Reading Games [Dizek Okuma Oyunları] bölümü, kullanıcıların nota okuma becerilerini geliştirmek amacıyla hazırlanan oyunları içermektedir. Oyunlaştırılmış öğrenme yöntemleri ile kullanıcıların nota okuma hızını artırmayı ve teorik bilgilerini pekiştirmeyi hedeflemektedir.

Staff Dungeon [Dizek Zindanı], The Robot Factory [Robot Fabrikası], Aquarium [Akvaryum] ve Apple Picking [Elma Toplama] gibi dijital oyunlar ile kullanıcıların nota okuma ve yazma becerilerini geliştirmektedir. Ekranda beliren notaların isimlerini ya da yerlerini hızlı bir şekilde tanımlama üzerine kurulan oyunda zamana karşı yarışılarak puan toplanır. Oyunlar ödül ve seviye sistemleri ile kurulmuştur. Farklı anahtar ve ölçülerde zorluk seviyeleri sunar. Kullanıcılar başlangıç noktasını kendi seviyelerine uygun şekilde belirleyebilmektedirler.

Bu kategoride yer alan etkinliklerin eğlenceli ve interaktif oyunlarla kullanıcıların öğrenme sürecini etkili hale getirmesi beklenmektedir. Yeni başlayanlardan ileri düzeylere kadar her seviyeye uygun içerik sunar. Anında geri bildirim verir ve ödüller ile kullanıcıları çalışmaya teşvik etmektedir.

Şekil 10. Staff Dungeon ve Aquarium oyunlarına ait görseller

Dr. Music uygulamasının Rhythm bölümü, kullanıcıların ritim algısını geliştirmek, zamanlama ve senkronizasyon becerilerini iyileştirmek için tasarlanmıştır. Bu bölüm hem bireysel hem de toplu müzik performanslarında temel olan ritim duygusunu eğlenceli ve etkili bir şekilde güçlendiren araçlar ve oyunlar içerir.

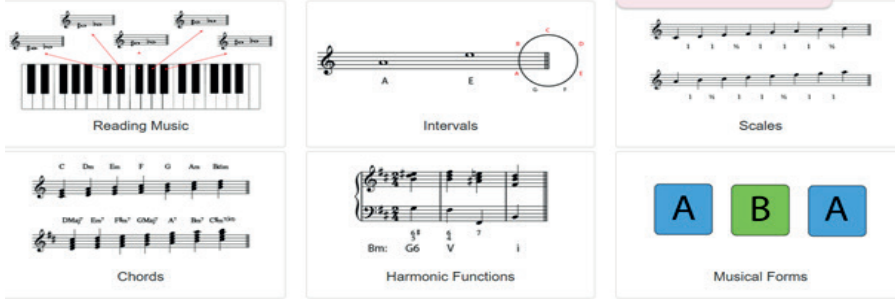
Rhythm Galaxy, Rhythm Decryptor ve The Sea of Rhythms oyunlarını içeren bölüm, kullanıcılara ritmik kalıpları okuma, çalma imkânı sunmaktadır. Basit ritimlerden karmaşık desenlere kadar çeşitli zorluk seviyeleri bulunan oyunlarda gerçek zamanlı geri bildirimler ile ölçmeler yapılmaktadır. İçeriklerin hepsi oyun temelli kurulduğu için sınıf içi kullanımlara uygundur. Etkinliklerin tamamı İngilizce olsa da içerikler anlaşılır olduğundan uygulama zorluğu bulunmamaktadır. Uygulama web tabanlı olarak kolay erişim sağlamaktadır. Etkinliklerin kullanıcı dostu arayüzü kullanım kolaylığı sağlamaktadır. Sonuç olarak, DR Music uygulamaları, müzikle ilgili geniş bir yelpazede hizmet sunarak kullanıcılar için çok yönlü bir deneyim sağlamaktadır. Belirtilen kategoriler ve içerikler doğrultusunda amaca göre kullanılabilir.

6. Teoria- Teori

Teoria, müzik teorisinin temellerini geliştirmeye yönelik makine öğrenimine dayanan dijital bir platformdur. Temel amacı, kullanıcıların nota okuma ve yazma, akorlar ve akor dizilimleri, aralık ve tonlar, kadanslar ve armonik analizler gibi temel müzik teorisi kavramlarını pratik yaparak geliştirmelerini sağlamaktır. Uygulamada müzik teorisi ile ilgili dersler ve etkinliklerin yanında transpoze çalgılar, eser analizleri, eserler hakkında kısa bilgiler ve bazı bilimsel makalelere de ulaşmak mümkündür.

Teoria uygulamasının içeriği eğitimler, egzersizler, referans ve makaleler olarak dört başlık şeklinde gruplandırılmıştır. Buna göre eğitimler bölümü, müzik teorisinin çeşitli alanlarına ilişkin akorlar, müzik formları, aralıklar vb konularda temel bilgilerden ileri düzeye kadar geniş bir müfredat içerirken, egzersizler bölümü bu bilgileri pekiştirmek için etkileşimli egzersizler sun-

maktadır. Uygulama her egzersizin kullanımı hakkında soru işaretine tıklayarak erişebilen ayrıntılı kılavuzlar içerir. Seçilen egzersizlerin seviyesi kullanıcı tarafından belirlenebilir. Ayrıca kullanıcılara beğendikleri egzersizleri favorilere ekleyerek daha sonra ulaşma kolaylığı sağlar. Referans bölümü, çalışılan konu hakkında daha detaylı bilgiler içermektedir. Makaleler ise çok sayıda eserin armonik analizi de dahil olmak üzere müzikle ilgili birçok makaleyi içerir.

Şekil 12. Teoria uygulamasına ilişkin eğitim görselleri

Teoria ücretsiz bir uygulamadır. Kayıt yapma zorunluluğu olmadan kullanım imkânı sunar. Ancak egzersiz puanlarının veri tabanına kaydedebilmesi için giriş yapılması gerekmektedir. Birincil dili İspanyolca olan uygulama İngilizce, Almanca, Fransızca gibi birkaç farklı dil seçeneği sunsa da tüm diller ya da çeviri özelliği bulunmamaktadır. Kaynaklar Google çeviri özelliği kullanılarak otomatik çeviri yapılabilmektedir.

Eğitimde kullanılabilirliği bakımından uygulama sesli yanıt sistemleri, seviyelere göre ve çeşitli etkinlik çalışmaları ile müzik eğitimi alanında birçok farklı seviyedeki öğrenciye hitap etmektedir. Başlangıç seviyesindeki öğrenciler, temel nota okuma ve ritim çalışmaları yaparken, daha ileri seviyedeki öğrenciler daha karmaşık konulara yönelik alıştırmalar yapabilirler. Ayrıca, öğretmenler sınıf içi derslerde teori uygulamalarını kullanarak öğrencilerin katılımını artırabilir, öğrenciler kendi hızlarında çalışarak eksikliklerini tamamlayabilirler. Kapsamlı ve profesyonel hazırlanmış olan uygulama hala güncellenmekte ve yenilenmektedir. Uygulamanın web sitesinde Kuzey ve Güney Amerika, Avrupa, Asya ve Afrika'daki konservatuvarlar, üniversiteler ve müzik okullarında kullanılmakta olduğu belirtilmiştir (Teoria, 2021). Kullanıcı dostu ara yüze sahip olan uygulama, görseller ve sesli geri bildirimlerle öğrenme süreci sunmaktadır. Kullanıcılar, seviyelerine göre içerik belirleyebilirler. Anlık geri bildirim veren uygulama kullanıcıların anında düzeltme yapmalarına olanak tanımaktadır. Oyunlaştırma ve ödül unsurlarının eksikliği bazı kullanıcıların motivasyonunu düşürebilir. Etkinlik görselleri sadeleştirilerek karmaşık görüntü ortadan kaldırılabilir.

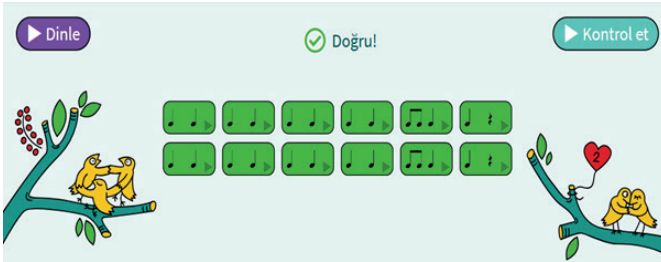
7.Musicators- Müzik Eğitimcileri

Musicators, müzik öğretmenlerinin başlangıç seviyesinden üst orta seviyelere kadar alıştırma oluşturup paylaşabildikleri ve bunları öğrencilerine atayabilecekleri hem senkronize hem de asenkron öğretim yöntemlerini destekleyen ücretsiz bir çevrimiçi platformdur (Musicators, 2024). Platform, müzik öğretmenlerinin, öğrencileri için müzik alıştırmaları oluşturup öğrencilerin becerilerini geliştirmeye yardımcı olmak amacıyla web tabanlı bir uygulama olarak geliştirilmiştir.

Musicators nota okuma ve yazma, ritmik okuma yazma, müzik teorisi ve armoni, dinlemeye yönelik etkileşimli içerikler ile bu becerileri geliştirmeyi hedeflemektedir. Çalışılacak tür, seviye, konu ile ilgili filtreleme özelliği sayesinde kullanıcılar ihtiyaçlarına göre egzersizlere ulaşabilmektedir. Ayrıca dil seçeneği ile diledikleri lisanda hazırlanan egzersizler bulunabilmektedir.

Öğretmenler ise giriş yaparak kendi dersleri için etkinlikler oluşturabilir, bu etkinlikler diğer müzik öğretimi topluluklarında yayınlanabilir. Oluşturulan hesap ve etkinlikler için verilen kod öğrenciler ile paylaşılarak etkinliklere erişim sağlanmaktadır. Burada ders içi etkinlikler ya da ödevler verilebilir. Böylece öğrencilerin ilerlemesi sürekli takip edilir ve başarı durumları raporlanır. Öğrenciler alıştırmayı bitirir bitirmez sonuçlar, egzersiz setini kimin çözdüğü, ne kadar sürdüğü ve hangi sonuçları aldığıınin takibi yapılabilmektedir.

Musicators uygulaması kullanıcı dostu bir arayüze sahiptir. Uygulama içindeki içerikler genellikle görseller ve etkileşimli öğelerle zenginleştirilmiştir. Ana sayfada bulunan etkinliklerin sınıf dereceleri belirtilmiştir. Egzersizler yeniden başlatılabilir, kontrol ve anında geri bildirim özellikleri bulunmaktadır.

Şekil 13. Musicators uygulamasına ilişkin etkinlik görseli

Uygulamada giriş yapan her öğretmen kendi dersleri için etkinlikler oluşturabilmektedir. Bu açıdan geliştirilen bazı etkinlikler dil gereksinimi yaratmaktadır. Açıklamaların kendi dillerinde yapılmış olması ve çeviri özelliği bulunmaması kısıtlılık oluşturmaktadır. Platformda Türkçe etkinlik oluşturulmuş olsa da çok sınırlıdır.

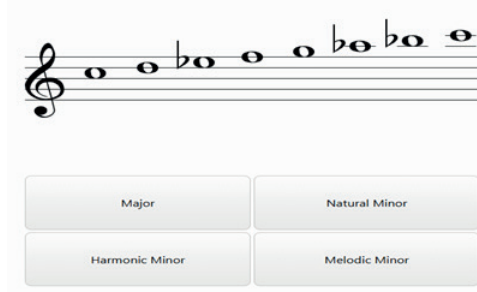
8. *Music Theory- Müzik Teorisi*

Music Theory, müzik teorisini öğretmek için tasarlanmış web tabanlı bir uygulamadır. Uygulamanın amacı kullanıcıların nota bilgisi, akor, ritim, aralık ve diğer müzik teorisi konularında bilgi edinmelerini sağlamaktır. Başlangıç seviyesinden itibaren adım adım eğitim veren program, temel müzik notaları, ritim değerleri, ölçü birimleri ve tonlar gibi konulardan, akor yapıları, akor ilerlemeleri, modülasyonlar ve aralıklar gibi ileri seviyeye kadar teorik bilgileri sunmaktadır. Uygulama bunun için kullanıcılarına interaktif araçlar sunar.

Music Theory, dersler, egzersizler ve araçlar şeklinde kategorilere ayrılmıştır. Dersler, müzik teorisi konularını ayrıntılı şekilde açıklayan, metin ve grafiklerle destekleyen eğitimler sunar. İçeriğinde notaların adlandırılması, akorlar, tonlar, aralıklar, akor ilerlemeleri, ritimler ve diğer temel müzik teorisi konuları yer alır. Egzersizler bölümü öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesi için interaktif alıştırmalar sunar. Bu alıştırmalar notaları tanıma, aralıkları bilme, akorlar, dinleme ve daha fazlasını içerir. Araçlar bölümü ile kullanıcıların bireysel çalışmalarını kolaylaştıracak bazı yardımcı uygulamalar, hesaplayıcılar bulunmaktadır. Bunlar akor-aralık hesaplayıcılar, nota okuyucu, ritim araçları, piyano uygulaması, nota kâğıdı gibi kolaylaştırıcılardır. Tüm kaynaklara ücretsiz erişim yapılabilir. Music Theory içeriklerinin bulunduğu Theory Lessons [Teori dersleri] ve Tenuto isimli uygulamalar ise Apple mobil cihazlar için geliştirilmiş ücretli çevrimdışı sürümlerdir.

Uygulamanın dil seçeneği bulunmamaktadır. Yalnızca İngilizce seçeneği olan Music Theory kaynaklarını Google çeviri ile otomatik olarak web sitesi üzerinden çeviri yapmak mümkündür.

Uygulama içinde dersler ve egzersizler bölümü kategorilere ayrılmıştır. Kategoriler ise kendi aralarında ilgili konulara bölünmüştür. Kullanıcılar çalışmak istedikleri konuyu başlıklardan seçebilir, aynı şekilde egzersizleri de bu başlıklar arasından ihtiyacına göre seçebilmektedir. Egzersizlerde kullanıcılar ilgili sesi, akoru vb. duyduktan sonra kendi cevaplarını işaretleyerek anında geribildirim almaktadırlar. Buna ek olarak, egzersizlerin çerçevesi kullanıcı tarafından özelleştirilebilmekte, zamanlayıcı özelliği, ilerleme raporu ve meydan okuma gibi ek özellikler de kullanmak mümkündür.

Şekil 14. Music Theory uygulamasına ilişkin etkinlik görseli

Music Theory, müzik eğitimi alanında teoriyi öğrenmek ve öğretmek konusunda büyük bir yardımcı olabilir. Öğrenciler derslerinde öğrendiklerini evde pratik yaparak pekiştirebilirler. Ayrıca müzik öğretmenleri, uygulamayı bir eğitim aracı olarak derslere entegre edebilir. Uygulamanın internet bağlantısına ihtiyaç duyması kısıtlılık yaratabilir, bu yüzden çevrimdışı kullanım seçenekleri sunması faydalı olabilir. Bazı müzik teorisi konuları, özellikle ileri düzey öğrenciler için yeterince derinlemesine işlenmemektedir. İleri düzeydeki müzik teorisi konularına ilgi duyanlar için ek kaynaklara veya daha derinlemesine eğitimlere ihtiyaç duyulabilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma kapsamında müziksel işitme eğitimi desteklediği düşünülen dokuz adet uygulama incelenmiştir. Bu uygulamalar kulak eğitimi, ritim, solfej, müzik teorisi gibi çeşitli becerilere hitap etmektedir.

Uygulamaların dilinin genellikle İngilizce olarak tasarladığı ancak Teoria ve Musicators uygulamalarının başka dil desteği de olduğu görülmektedir. Teoria, birincil dili İspanyolca olmasının yanında Almanca, Fransızca ve İngilizce gibi farklı dil seçenekleri sunmaktadır. Musicators ise İngilizce oluşturulmuş olmasına rağmen formatı gereği farklı bölgelerden öğretmenlerin oluşturduğu egzersizler içermesi bakımından birçok dilde etkinliği içermektedir. Genel olarak uygulama dillerinin İngilizce olduğu ancak Google çeviri özelliği ile otomatik çeviri yaparak kullanılabilirdiği söylenebilir.

Araştırmada ele alınan uygulamalara genellikle web siteleri üzerinden ulaşılabilir. Theta Music Trainer android ve IOS işletim sistemlerinde çalışmaktadır. Music Theory ise iOS için geliştirilmiş Theory Lessons ve Tenu-to isimli ücretli çevrimdışı sürümlere sahiptir. Ele alınan uygulamaların çoğu tamamen ücretsiz kullanım imkânı sunmaktadır.

Uygulamalar, müzik teorisi, ritim geliştirme, nota okuma, dinleme gibi alanlarda kullanıcıların becerilerini geliştirmeyi amaçlamakta olup, her bir uygulama farklı özelliklerle öğrenme sürecini desteklemektedir.

Örneğin, Theta Music Trainer, Teoria ve Music Theory müzik teorisinin temel konularından ileri düzeye kadar geniş bir içerik sunarak kullanıcılara çok yönlü bir öğrenme imkânı sağlamaktadır. Pratic Solfege solfej ve işitme eğitimi, 4 Four io, Rhythm Randomizer, The Rhythm Trainer ritmik okuma yazma becerilerini geliştirmek üzere tasarlanmış uygulamalardır. Dr. Music Uygulamaları, temel nota bilgisi, ritim, işitme, besteleme gibi alanlarda birçok oyunlaştırılmış egzersizi içerir.

Musicators ise müzik öğretmenleri tarafından sınıflara ve ihtiyaca göre oluşturulmuş nota okuma ve yazma, ritim, müzik teorisi ve dinlemeye yönelik etkileşimli içerikleri barındıran uygulamalardır. Belirtilen kapsamdan farklı olarak, Theta Trainer tını farkındalığını içermesiyle, Pratic Solfege online şan eğitimine yönelik özellikleri ile, Dr. music ise sanal entruman öğretimi ve oyunlaştırılmış besteleme etkinlikleri gibi özellikleri ile ön plana çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Almulhim, A. ve Aramco, S. (2024). Introduction to artificial intelligence. *International Journal of Innovative Science and Research Technology*, 9 (7), 2619-2621. <https://doi.org/10.38124/ijisrt/IJISRT24JUL1895>
- Aix. (2024). *Yapay zekâ alt dalları*. Erişim adresi: <https://aix.web.tr/yapay-zeka-alt-dallari-teknolojinin-derinlemesine-incelenmesi/>
- Arunagiri, G. ve Sumana, S. G. (2023). Modern artificial intelligence-an overview. *Journal of Artificial Intelligence and Copsule Networks*, 5(3), 268-279. <https://doi.org/10.36548/jaicn.2023.3.004>
- Betti, A.A. (2023). The role of artificial intelligence in medicine applications. *Journal of Al-Qadisiyah for Computer Science and Mathematics*, 15(1), 158-168. . <https://doi.org/10.29304/jqcm.2023.15.1.1163>
- Boden, M. A. (2018). *Artificial intelligence: A very short introduction*. Oxford: Oxford Academic. <https://doi.org/10.1093/actrade/9780199602919.001.0001>
- Camurri, A. (1990). On the role of artificial intelligence in music research. *Journal of New Music Research*, 19, 219-248. <https://doi.org/10.1080/09298219008570568>
- Cope, D. (1987). An expert system for computer-assisted composition. *Computer Music Journal*, 11(4), 30-46. <https://doi.org/10.2307/3680238>
- Chen. L. (2024). Unlocking the beat: how ai tools drive music students' motivation, engagement, creativity and learning success. *European Journal of Education*, 1-13. . <https://doi.org/10.1111/ejed.12823>
- Dutica, L. (2016). Didactic Strategies for the Development of Professional Musical Hearing. *Review of Artistic Education*. No.11-12 p. 42-52. <https://doi.org/10.1515/rae-2016-0005>
- Esnault, L. (2007). *Web-based education and pedagogical technologies: solutions for learning applications*. IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-59904-525-2>
- Kazi, N. ve Bhatia, S. (2013). Various artificial intelligence techniques for automated melody generation. *International Journal of Engineering Research and Technology*. 2 (7). <https://doi.org/10.17577/IJERTV2IS70744>
- McLean, S., Read, G. J. M., Thompson, J., Baber, C., Stanton, N. A., & Salmon, P. M. (2021). The risks associated with artificial general intelligence: a systematic review. *Journal of Experimental & Theoretical Artificial Intelligence*, 35(5), 649-663. <https://doi.org/10.1080/0952813X.2021.1964003>
- Morandín-Ahuerma, F. (2022). What is artificial intelligence? *International Journal of Research Publication and Reviews*, 3(12), 1947-1951. <https://doi.org/10.55248/gengpi.2022.31261>
- Musicators. (2018). *Dijital müzik eğitimi*. Erişim adresi: <https://musicators.com/account>

- Palazhenko, O., & Vytkalov, S. (2023). Features of the development of musical hearing in the orchestra training of a player of wind instruments. *Збірник Наукових Праць Уманського Державного Педагогічного Університету Імені Павла Тичини*. <https://doi.org/10.31499/2307-4906.1.2023.276938>
- Roads, C. (1985). Research in music and artificial intelligence. *ACM Computing Surveys*, 17(2), 163 – 190.
<https://doi.org/10.1145/4468.4469>
- Sánchez-Jara, J.M., Sara, Gutiérrez, G., Rodríguez, J.C., Syroyid, B. (2024). Artificial intelligence-assisted music education: a critical synthesis of challenges and opportunities. *Education Sciences*, 14(11), 1171. . <https://doi.org/10.3390/educsci14111171>
- Teoria. (2006). *Music theory*. Erişim adresi: <https://www.teoria.com/index.php>
- Uçan, A. (1994). *Müzik eğitimi/temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Yuan, S. (2020). Application and study of musical artificial intelligence in music education field. *Journal of Physics: Conference Series*, 1533, 1-6. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1533/3/032033>
- Zhang, L., Pan, Y., Wu, X., & Skibniewski, M. J. (2021). *Introduction to artificial intelligence*. Lecture Notes in Civil Engineering, vol 163. Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-16-2842-9_1
- Zhang, Y., Fen, B. W., Zhang, C., Pi, S. (2024). Transforming music education through artificial intelligence: a systematic literature review on enhancing music teaching and learning. *International Journal Of Interactive Mobile Technologies*, 18(18), 76-93. . <https://doi.org/10.3991/ijim.v18i18.50545>
- 4four. (2024). *Rhythm learning*. Erişim adresi: <https://4four.io/>

BÖLÜM 3

VURMALI ÇALGILARDA MÜZİK TÜRLERİ, EĞİTİM/ÖĞRETİM PROGRAMI VE SANAT KURUMLARI

Levent Mert Dönmez¹

¹ Dr. Antalya Devlet Senfoni Orkestrası, Orkestra Sanatçısı, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-9901-5362>, E-posta: mertdonmez@hotmail.com

GİRİŞ

Vurmalı çalgılar ailesi çok çeşitli çalgılara ev sahipliği yapmaktadır. Çalgı çeşitliliği bakımından tek bir gurup üzerinde dünyada en kalabalık çalgı ailesidir denilebilir. Derili çalgılardan tuşlu çalgılara ve kendi gövdesiyle ses üreten çalgılara kadar geniş bir yelpazede çeşitlilik gösterir. Müzik türlerine göre çalgıların yapısı da ayrıca değişiklik gösterebilmektedir. Bu değişiklikler dönemsel farklılıklara göre gelişme göstermişlerdir. Çalgıların zaman içerisindeki değişimden ortaya çıkan gelişmeler sonucunda belirli çalgılar bile türetilmiştir. Vurmalı çalgılar ailesinin günümüzdeki kullanım alanları bu çeşitliliklere göre oluşabilmektedir. Eğitim/öğretim programları ile amatör çalışmalar müzik türlerine göre çeşitlenmekle beraber, vurmalı çalgıların yapısına göre de değişim gösterebilmektedir. Vurmalı çalgıların kullanım alanları tüm müzik türlerinde ritim merkezli, ancak melodik olarak da ortaya çıkabilmektedir. Kurumsal olarak faaliyet gösterilen alanlarda vurmalı çalgılar ailesi dönem, müzik türü doğrultusunda kullanılabilir.

“Vurmalı çalgılar batı dillerinde genellikle percussion adıyla anılmaktadırlar. Vurmalı ailesi, tarihin en eski çalgılarının önemli bir bölümünü içerir. Bu çalgıların en ilkeleri bile çağdaş orkestraların vurmalı çalgıları arasında yer almaktadır. Bunlar, müziğin yalnızca ritim, renk ve dinamik gücüne katkıda bulunmakla kalmazlar, aynı zamanda müziğin melodik ve armonik öğelerine de katkıda bulunurlar” (Dönmez ve Köse, 2020, s. 250).

Müziğin nabzını tutan vurmalı çalgılar ailesinde melodik çalgılar da bulunmaktadır. Bunlar ksilofon, marimba ve vibrafon gibi çalgılardır. Tıpkı piyano tuşesi gibi kromatik olarak dizilmektedirler. Melodik vurmalı çalgılara bazen ezgili vurmalı çalgılar da denilmektedir. Bu çalgıların ataları Afrika'nın ilkel kabilelerinin dini ayinleri veya eğlencelerinde kullandıkları çalgıların bir kısmıdır. O zamanlarda bazı ağaçlar özellikle African-Padauk ağacının bu çalgıların yapımında kullanıldığı bilinmektedir (Dönmez ve Köse, 2018). Ayrıca o dönem çalgılarının günümüzdeki güncel çalgılar gibi kromatik ve notalı olarak değil, atonel ve çeşitli diziliş şekillerinde olduğu görülmektedir.

Müzik Türlerine Göre Vurmalı Çalgılar

Müziğin yapı taşı olan ritmin en kuvvetli temsili vurmalı çalgılar tarafından sağlanmaktadır. Melodik vurmalı çalgıların sayısının daha az olması bu ailenin ritim çalgıları ağırlıklı bir gurup olduğunu ifade edebilmektedir.

Türk Müziği

Çalgıların coğrafya ekseninde ve kültür bağlamında vücut bulduğu bilinmektedir. Ülkemizin coğrafyası gereği bölgelerinde yöresel kültürler, bu kültürlerin de sanat yansımaları mevcut olup bölgenin yöresel müziğine şekil verebilmektedir. Bu ve çeşitli nedenlerle Türk Müziği çok yoğun ve kültürel unsular içeren bir müzik türü olabilmektedir.

Türkiye'nin, her bölgesinin, her şehrinin, hatta bazı ilçelerinin bile kendine özgü bir müzik yapısı ve icrası olabilmektedir. Bu durum çoğunlukla yöre insanının bulunduğu coğrafyanın şartlarına ve temas ettiği insanlarla olan etkileşimine bağlı olarak türdeş olan yerel-mahallî bir kültüre ulaşıldığını göstermektedir (Eroğlu, 2017).

Türk Müziği vurmali çalgıları günümüzde belirli değişimler gösterse de tarihimizden süregelen çalgılardan çok farklı değillerdir. "Eski Türkler'de 'kübürge, küvrüg, tuğ' denen davulun bugünkü Türkçede ve Batı dillerindeki adı Arapça aynı mânâda 'tabl' kelimesinden gelir. Hâkimiyet sembolü olarak adı tuğ, sancak, bayrak, hutbe, sikke gibi mefhumlarla beraber anılan davulun, pek çok çeşidi vardır" (Öztuna,1990:78, akt. Uzunbaş, 2012, s. 16).

Türk Müziği vurmali çalgılarına örnek olarak davul, tef, darbuka, bendir kudüm, parmak zili ve ziller gösterilebilir. Müziğin yapısına ve formuna uygun olarak davul gibi derili çalgılar birinci ve üçüncü ritim vurgularını genellikle 'düm' ve 'tek' sesleriyle ortaya çıkartır. Müziğin kültürel yapısına göre aksak ölçüler olduğunda ise genellikle birinci ve üçüncü zamanlarda aynı vurgular yapılırken yenilenen ölçü başında tekrar 'düm' sesi beklenir. Darbuka ve tef gibi çalgıların sesleri davula göre daha tiz olduğu için ölçü içerisinde genellikle daha fazla sayıda vuruşa ve süslemelere sahip olabilmektedir. Derili olmayan ve kendi gövdesiyle ses üreten çalgılardan parmak zili daha çok vuruş ile çalınırken büyük ziller, davul ile beraber tamamlayıcı olarak hareket edebildiği gibi üçüncü zamanda veya diğer vuruşlarda kullanılabilir. "Bir ölçüde zamanları değişik oranlarda ve şekillerde sıralayarak o ölçü içinde değişik ritimler ve usüller oluşturulabilir. Aynı süre içinde; 'Düm' 'Düm' 'Tek' 'Tek' vuruşlarıyla zamanlar sıralanırsa 4 zaman 1 - 1 - 1 - 1 şekilde yeni bir usül oluşur" (Şehir-kahyasioğlu, 2006, s. 27).

Klasik Batı Müziği

Klasik batı müziğinde vurmali çalgıları diğer çalgılar gibi orkestrada geniş ölçüde sahne almakta olup daha küçük orkestra kabul edilen oda müziği guruplarında da yer alabilmektedir. Ayrıca solo çalgı olarak veya orkestra solist çalgısı olarak da müziğin içinde yer almaktadır. Klasik batı müziği eserlerinin notalarına bağlı olarak icra edilen bu çalgılar, ritim merkezli olup melodik çalgılar olarak da karşımıza çıkabilmektedir.

Klasik batı müziği orkestralarında vurmali çalgıların çok sayıda yer alması ile beraber, bazı Türk bestecilerinin eserlerinde Türk vurmali çalgılarına yer verdiği görülmektedir. Buradan yola çıkarak çalgı gurubu olarak en çok timpani, büyük davul, trampet, ksilofon, zil ve çelik üçgenin yer aldığı söylenebilir. 17. yy'dan itibaren timpani öncelikli kullanılan vurmali çalgı olarak orkestralarda önemli bir parça olarak yer almıştır. İlk seslendirilişinde Jean Baptiste Lully'nin "Thesse" adlı yapıtı çalınarak timpani orkestraya dahil edilmiştir (Elliot ve Galkin, 2008: s.3; akt. Berrak, 2008 s. 15).

Görüldüğü gibi timpani çoğunlukla orkestradaki ilk vurmali çalgı olmaktadır. Başka bir deyişle, orkestra eserinde bir vurmali çalgı olacaksa önce timpani gelir denilebilir. Timpani pedalları yardımıyla akort yapılabilirdiği için melodik olarak eserin tonuna göre notaları fa anahtarı kullanılarak akort edilir. Eser içerisinde akort değişimi olabilir. Genelde klasik müzik orkestralarında yer almasına rağmen günümüz modern müziği ile bazı modern topluluklarda ayrıca yer almakta ve solo çalgı olarak da kullanılmaktadır. Vurmali çalgılar içerisinde derisi ile ses çıkartan ve melodik olan ender sayıda çalgılardandır. Genellikle set halinde kullanılmaktadır, bunun nedeni çaplarının büyüklüklerine göre farklı ses aralıkları olması ve eserin yapısına göre gerekli seslerin daha fazla olması ile tek bir timpani çalınırken akort edilmesinin kolay olmamasıdır. Set olarak kullanımında gelinlikle 4'lü set görülmektedir. Bazı eserlerde 5'li set kullanımı görülmekle beraber iki timpani seti içeren veya farklı vurmali çalgılar ile timpani setinin beraber kullanıldığı eserlere de rastlanılmaktadır. Bu tip timpani seti kullanımları, daha fazla nota sayısı elde ederek bir timpaninin akort edilme durumunda diğer timpaniler ile başka seslerin kullanılabilmesini sağlamaktadır. Timpani seti dizildiğinde her bir timpani sırayla ölçü çapı bağlamında büyüdüğü için, üretebildiği en pes sesin başlangıç noktası da değişecek ve büyükten küçüğe 1.timpani re, 2.timpani fa, 3.timpani la, 4.timpani do ve 5.timpani mi notalarını baz alarak bu çalgıların başlangıç sesi olabilecektir. Bu seslerin kontrolü de pedal aracılığıyla yapılmaktadır. Günümüz modern timpanileri genellikle 1 oktav ses aralığına sahip olmakla beraber, bu ses aralığı çerçevesinde pedal ile timpani derisi gerilip gevşeterek istenilen sesler ortaya koyulabilmektedir.

Büyük orkestra davulu eserlerde oldukça sık yer almaktadır. Koltuk davulunun modern ve daha büyük versiyonu olarak düşünülebilir. Büyük bir çapı olması nedeniyle bas seslerde oldukça etkilidir. Bazı orkestra eserlerinde tek bir orkestra partisinde zil ile beraber çalındığı görülmektedir. Eski bir geçmişe sahip olan büyük davul, ağaç kasağa iplerle gerili keçi veya deve (günümüzde ise sentetik deri kullanılmaktadır) derisinden oluşmaktadır (Berrak, 2008).

Orkestra bünyesinde yer alan trampetin bando kökenli bir çalgı olduğu düşünülebilir. İki deri arasında ahşap, metal veya çeşitli materyallerden oluşan gövdesi vardır. Plastik alaşımdan oluşan sentetik derileri vardır. Akort vidaları ile alt ve üst deriler gerdirilebilir. Bu deriler kasnak denilen daire şeklindeki deriyi içine alan ve vidalarla derinin gerdirilmesini sağlayan aksamın içine geçer. Alt derinin altında kort bulunur ve vidalı bir sistem aracılığıyla gevşetilir sıkılarak gerginlik ayarı yapılabilir. Bu sayede trampetin davul türlerinden bir farkı oluşur. Baget, fırça baget, route adı verilen çeşitli materyallerden üretilen araçlarla çalınmaktadır. Bu araçlar müzik türlerine göre değişiklik gösterebildikleri gibi çeşitli kalınlıkta ve büyüklükte üretilmektedirler. Trampet birçok müzik türünde kullanılmaktadırlar. Tek bir çalgı olarak kullanıldığı gibi birkaç çalgı içeren setlerde iki trampetle düet veya daha fazla sayıda kullanılabilme-

tedir. Bandolarda, klasik müzik orkestralarında ve bateri setlerinde sıklıkla kullanılmaktadır. Başlıca modelleri 14 inç genişlikte ve 5,5 inç kalınlıkta olan standart trampettir. 10-12 inç arasında olan (piccolo) denilen daha küçük ve ince modeli de bulunmakta ve daha tiz bir ses karakterine sahip olabilmektedir. Bandolarda kullanılan modeller ise genellikle daha kalın olduğu için tok bir ses karakteri ortaya çıkartabilmektedir. Trampet notaları ritim ve nüans olarak yazılabilmektedir. Sentetik deriler kendi içerisinde çeşitlilik gösterebilmekte, daha kalın derilerden daha tok ses elde edilirken ince derilerden daha tiz bir ses elde edilebilmektedir. Trampet çalınırken ses sadece deriye vurularak sağlanmayabilir, 'rimshot' denilen kasnakla deriye beraber vurulan vuruş veya bagetin ucunu deriye, gövdesini kasnağa koyarak yapılan vuruşlarla da ses elde edilebilmektedir.

Cumhuriyet dönemi dâhil bandolardan başka askeri birliklerde boru-trampet takımları teşkil edilerek tören geçişi ve eğitimlerde istifade edildi (Tekin, 2021). Trampet notalar ile genellikle kortlu olarak, bestecinin nota üzerinde özellikle kortsuz olarak belirtmesi halinde ise kapalı kort ile çalınır. Bando trampetlerinin diğer tüm trampetler gibi gövdesinde kort bulundurduğu ve ayarlanabildiği bilinmektedir.

Ksilofon orkestralardaki klavyeli vurmali çalgılar bağlamında ilk yer alan melodik çalgıdır denilebilir. Eserin notaları ile sol anahtarı kullanılarak seslendirilir. Üç buçuk oktav ses aralığına sahip çalgının sesi kendi gövdesi üzerinden türetilir. 1500'lü yıllarda Avrupada yeni yeni ortaya çıkan ve popüler bir vurmali çalgı olarak görülen ksilofon 1800'lü yıllarda orkestralara dahil olmaya başlamış ve günümüze kadar yaygınlaşarak kullanılmıştır. Klavyeli vurmali çalgılar gurubuna giren ksilofon, yapısı ile ses aralığı gelişimini oluşturarak orkestraların eserleri içerisinde çalınmak üzere hazır hale getirilmiştir (Atcı, 2019 s. 1).

Orkestrada kullanılan ziller birçok müzik türündekilerle benzerlik gösterir. Burada farklı olarak, çift zilin birbirine vurularak çalındığı bando benzeri kullanım görülebilir. Ziller yapıları itibariye tiz sesli ve uzun tınlama aralığına sahiptirler. Bu nedenle orkestrada eserlerin değişik yerlerinde kullanılabilirler. Köken itibariye Anadolu topraklarında ve askeri anlamda kullanıldığı görülmüştür. Asılı ve ayak üzerinde duran zilin (cymbal) dışında, birbirlerinin gövdelerine çarptırılarak çalınan çift zil (piatti) orkestralarda çok sık kullanılır. İlk olarak Franz Joseph Haydn'ın Askeri Senfonisi'nde bu çalgı orkestraya girmiştir. Bazı besteciler farklı ifadeler ortaya koyabilmek için zilin yumuşak keçe başlı bagetler dışında, çelik çubuk veya süpürge olarak adlandırılan bagetler kullanılarak çalınmasını istemiştir (Berrak, 2008, s.22).

Popüler Müzik

Pop müzik alanında vurmali çalgılarda bateri seti, Latin perküsyonlar, marakas, darbuka ve benzeri çalgılar orkestralarda bulunmaktadır. Pop müzik

bestelerinin çoğunluğu dijital olarak hazırlanmasına rağmen bu çalgılar sesleri değiştirilerek bile olsa genellikle bu müziğin içerisinde yer alabilmektedirler.

Bateri seti birçok vurmali çalgının modernize edilerek ritim elde edilmesi için geliştirilmiştir denilebilir. Zil, trampet ve davulların bir birleşimidir. Bu sayede bir kişi ile çalınarak doygun bir ritim elde edilebilir. Setin marka ve modeli özelinde veya çalan kişiye göre özelleştirilebildiği görülmektedir. Parçalardaki ritim olgusunu birebir karşılayarak orkestradaki diğer çalgılara bir ritimsel alt yapı oluşturduğu düşünülebilir.

Latin perküsyonlar aslında adı gibi Latin müziğinden gelmiş ancak popüler müzik olgusuyla, tıpkı darbukanın kullanıldığı gibi özdeşleşmiştir. Ritim süslemeleri için kullanılan konga setleri ve daha küçük bongolar ile popüler müzik içerisinde yer alabilmektedir.

Darbuka Arap müziği kökenli olmasına rağmen günümüzde modernleşerek birçok müzik türünde yer almaktadır. XX. yüzyıl başlarında Faslı Müziği programlarıyla Türk Musikisine giriş yaptığı görülen darbuka, son yıllarda saz eserleri içerisinde Şarkı ve Türkü formundaki eserlerde kullanılarak, aranan bir vurmali çalgı durumuna gelmiştir (Şehirkahtasıoğlu, 2006). Darbuka popüler müzikle beraber Türk Müziği'nde sıklıkla yer almaktadır. Ritimlerin daha tiz karakterleri ile ritim süslemelerinde yer alan çalgının sesi popüler müziğin Arap ritimlerine geçtiği bölümlerde sıklıkla yer duyulabilmektedir.

Caz Müziği

Caz müziği geniş bir yelpazede yer almaktadır. Bu müzik türünde doğaçlama, bağlı kalınan notaların dışında müziğe sanatçı özelinde yapılan katkıyla yeni bir soluk kazandırabilir. Orkestranın çaldığı bir parçanın doğaçlama kı-sımları bir daha aynı olmayabilmektedir. Bu müzik türünde vurmali çalgılarda bateri seti, Latin perküsyonlar ve vibrafon yer alabilmektedir. Müzikte tıpkı popüler müzik gibi bateri seti ve Latin perküsyonlar yer alırken, klavyeli vurmali çalgı olan vibrafon melodik anlamda caz müziğinde görülebilmektedir. Üç ve çeyrek oktav ses aralığına sahip çalgının doğaçlama veya notalı soloları müziğe doyurucu bir lezzet kaatabilmektedir. Ayrıca tonal olarak müziğe alt yapı anlamında eşlik edebiliyor olduğu da bilinmektedir.

Vibrafon 1907 yılında ilk olarak Amerika'da üretilmiştir. Birçok müzik türünde gelişmekle beraber, solo anlamda en çok cazda kullanılmaktadır. Metal bir gövdeye sahiptir. Rezonans boruları sayesinde gövde sesinin tınlaması sağlanır. Elektronik motoru kullanılırsa tuşlardan çıkan ses, boruları örten kapakları hareket ettireceği için vibrato yapması sağlanır. (Tek, 2009).

Latin Müziği

Latin müziği vurmali çalgıları çok sayıda olabilmektedir. Beşli veya daha az sayıdaki konga setleri, ikili bongo, shaker, marakas, Latin timbal gibi çalgılar Latin müziği içerisinde bulunabilmektedir. Latin müziği de kendi içerisinde

de özellikle ritim türlerine göre ayırım gösterebilmektedir. Bu nedenle vurmali çalgılar Latin müziğinin ritim olgusu olarak önemlidir. Latin müziğinde zamanlar caz müziği benzeri ikinci ve dördüncü vuruşlar üzerinde ağırlık gösterebilir. Konga setleri eğer bateri seti yoksa genellikle müziğin ana ritimlerini oluştururken daha tiz karakterdeki bongo ise biraz daha süslemelere yönelik kullanılabilir. Latin timbalin kendi kasası üzerinde ritim devamı çalınabildiği gibi süslemelerle müziğe çeşitli katkılar yapılabilir. Marakas ve shaker gibi çalgılar yoluyla da şarkıların ritim temeli çalınabilir.

Latin müziğinde kullanılan çalgılar tarihsel süreç içerisinde çeşitlilik göstererek gelişmiş ve yenilenmiştir. Vurmali çalgılardan clave, güiro, güira, marakas, chekere, konga, bongo, timbal, agogo, surdo, bongo bell, bata, cajon, cowbell (cencerro ya da campana olarak da bilinir), pandereta, quijada, repinique, tambora, tambourine, triangolo ve bateri, müziğin ritmik yapısını oluşturur (Özkeleş, 2011).

Rock Müzik

Bu müzik türünde vurmali çalgılardan sıklıkla bateri seti kullanılmaktadır. Rock müziğin de birçok türü bulunurken bateri seti neredeyse hepsinde kullanılmakta ve ritim duygusunu sağlamaktadır. Müziğin ses seviyesinin daha yüksek istenebilmesi nedeniyle kullanılan bateri setlerinin kasnak çapları da diğer müzik türlerine göre daha büyük olabilmektedir. Bateri seti çalışmaları ve performansı için rock müzik önemli bir alan olarak görülmektedir. Ayrıca müziğin içerisinde bateri sololar sıklıkla yer almaktadır. Müzikal olarak rock, elektro gitarın sık kullanıldığı ve elektro bas gitar ile bateri setinin bünyesinde bulunduğu rock grupları tarafından seslendirilir. (Rock Müzik, 2024).

Eğitim/Öğretim Programları

Eğitim/öğretim programlarında amatör alanda vurmali çalgılar oldukça ilgi çekici olarak değerlendirilmekte ve çok sayıda program/kurs olduğu görülmektedir. Aynı şekilde kurumsal alanda dönemsel ve müzik türü farkları bağlamında ortaya çıkan eğitim/öğretim programları bulunmaktadır. Okulların alt yapılarına ve öğretim elemanlarına göre çalgı alanlarında farklılıklar olabilmektedir (Ataman, 2016, s.496, akt. Çolak, 2023).

Ulusal ve uluslararası programlar benzerlik göstermekle beraber süre, nitelik, amaç ve tür olarak farklılık içermektedir. Uluslararası eğitim/öğretim programları sadece belirli çalgı temelli olabilmekte ve program süreleri bakımından daha kısa olduğu görülebilmektedir.

Boston Conservatory At Berklee bünyesinde dokuz farklı eğitim/öğretim programı barındırmakta ve marimba ile vurmali çalgıların ayrı programlar üzerinden yürütüldüğü görülmektedir. 'Bachelor of Music in Percussion Performance' Vurmali Çalgılar performans derece lisans programının dört yıllık lisans seviyesinde öğretim sağladığı ortaya çıkmaktadır. Programlarda müzik

dersi ve birlikte çalma ile performans üzerine yapılan çalışmalar ağırlıklı olup pedagojik dersler de verilmektedir (Dönmez ve Dalkıran, 2017).

Ulusal vurmali çalgılar programlarında ana çalgılar olarak trampet, ksifon ve timpani eğitim/öğretimi verilmektedir. Bu çalgıların devlet konservatuvarlarının aktif olan vurmali çalgılar bölümlerinin envanterinde olduğu ve eğitim/öğretim programlarında kullanıldığı görülmektedir. Ana çalgılar dışında programlarda diğer birçok çalgı eksik olabilmektedir. Bu nedenle yapıları bağlamında benzerlik gösterdiği için eğitim/öğretim programlarında ana çalgıların tercih edildiği düşünülmektedir. Böylece bu ana çalgılar dahilinde yapılan eğitim/öğretim çalışmalarının gerekli tüm çalgıları kapsayabileceği anlaşılmaktadır (Dönmez, 2021).

Ulusal programlarda yaşanan en büyük ayırım müzik türlerine göre ortaya çıkmaktadır. Vurmali çalgılar eğitim/öğretim programı sağlayan kurumlardan klasik batı müziği devlet konservatuvarları ilk, orta sınıflarda öğrenci kabul ederken Türk Müziği programları içeren konservatuvarlar daha çok ön lisans ve lisans gibi daha yüksek sınıf düzeyinde eğitim/öğretim programları sağlamaktadır. İlk/orta öğretim sonrasında başlayan bu programlara öğrenci alımları güzel sanatlar lisesi mezun öğrencilerinden olabildiği gibi üniversitelerin kendi ön lisans programları, kursları, benzeri özel hazırlık programları veya doğrudan yetenek sınavı ile temin edilebilmektedir.

Türkiye’de 39’a yakın devlet konservatuvarı bulunmaktadır. Bu konservatuvarların sadece yarısına yakını klasik batı müziği eğitimi vermektedir. Türkiye’de klasik batı müziği eğitimi veren devlet konservatuvarlarının sadece 10’unda Üfleli ve Vurmali Çalgılar Ana Sanat Dalı adı altında Vurmali Çalgılar bölümü vardır (Atcı, 2019). Klasik batı müziği vurmali çalgılar eğitim/öğretim programlarında çalgı eğitimi temel alınarak ana çalgılara ağırlık verilmiş, ancak klasik batı müziği orkestralarının gerektirdiği neredeyse tüm çalgılara yönelik çalışmaların bu programlar bağlamında kapsayıcı bir tutumla ele alınması sağlanabilmiştir.

Konservatuvar vurmali çalgılar programlarının çok çalgı içermesi ve küçük yaşta öğrenci alımı yapıyor olması sebebiyle sanatçı yetiştirme amacı taşıdığı anlaşılmaktadır. Güzel sanatlar liseleri ile belirli üniversitelerde müzik eğitimi dallarında ders niteliğinde vurmali çalgılar eğitim/öğretim programı olduğu bilinmektedir. Müzik eğitimin bir parçası olarak adlandırılan çalgı eğitimi müzik bölümlerinde 1 yarıyıl “Bireysel Çalgı ve Öğretimi”, 7 yarıyılı kapsayacak şekilde “Bireysel Çalgı” dersleri zorunlu dersler olarak öğrenciler tarafından alınmaktadır (Çolak, 2023).

Eğitim/Öğretim programından Güzel Sanatlar Liseleri aracılığıyla mezun olan öğrenciler müzik eğitimi ve icracı anlamında hem öğretmen adaylarına hem de yüksek sınıf düzeyinde başlayan konservatuvar ses, sahne sanatları ve çalgı bölümlerine öğrenci sağlamaktadır. Eğitim fakültelerinin müzik öğret-

menliği programlarına özel yetenek giriş sınavı ile öğrenci alınmaktadır. Sınavı girecek adayları, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi(AGSL) Müzik Bölümlerinden ve diğer liselerden mezun öğrenciler oluşturmaktadır (Sağır, 2007).

Tablo 1. Aktif olarak Eğitim/Öğretim veren Konservatuvarlar

01	Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Ankara
02	Gaziantep Üniversitesi Türk Müziği Konservatuvarı	Gaziantep
03	Hacettepe Üniversitesi Konservatuvarı	Ankara
04	İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı	İstanbul
05	Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	İstanbul
06	Selçuk Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Konya
07	Mustafa Kemal Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Antakya (Hatay)
08	Uludağ Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Bursa
09	Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Ankara
10	Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Sakarya
11	İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	İstanbul
12	Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Afyon
13	Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Eskişehir
14	Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuvarı	İzmir
15	Çukurova Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Adana
16	Dokuz Eylül Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	İzmir
17	Dicle Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Diyarbakır
18	Mersin Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Mersin
19	Akdeniz Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Antalya
20	Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Edirne
21	Fırat Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Elazığ
22	Bülent Ecevit Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Zonguldak
23	Kafkas Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Kars
24	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Samsun
25	Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı	Ankara
26	Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi	Ordu
27	Trabzon Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Trabzon
28	Onsekiz Mart Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Çanakkale
29	Giresun Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Giresun
30	Gazi Osman Paşa Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Tokat
31	Haliç Üniversitesi Konservatuvarı	İstanbul
32	Kocaeli Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Kocaeli
33	Adıyaman Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Adıyaman
34	Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Ankara
35	İnönü Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Malatya
36	Artuklu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Mardin
37	Adnan Menderes Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Aydın
38	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı	Ankara
39	Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi	Ankara
40	Harran Üniversitesi Devlet Konservatuvarı	Şanlıurfa
41	Maltepe Üniversitesi Konservatuvarı	İstanbul
42	Okan Üniversitesi Konservatuvarı	İstanbul
44	Atatürk Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı	Erzurum

(Müzik Eğitimi Yayınları, 2021).

Tablo 1'de verilen konservatuarların çoğunda vurmali çalgıların ilgili eğitim/öğretim programı veya dersi bulunmaktadır. Ancak programlar klasik batı müziği ve Türk Müziği olarak ayrılmakla beraber süre bakımından da farklılık gösterebilmektedir.

Sanat Kurumları

Kurumsal olarak T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü bünyesinde çok sayıda sanat kurumu olan orkestra, koro ve topluluklar bulunmaktadır. Türk Müziği alanında kurumsal olarak; Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nün bünyesinde il bazlı üç adet Türk Halk Müziği Korosu, yedi adet Klasik Türk Müziği Korosu ve Ankara Devlet Çoksesli Müzik Korosu bulundurmaktadır. Ayrıca kurumun bünyesinde, ağırlıklı olarak il bazlı değişen on bir adet topluluk bulunmaktadır. Bu topluluklar ve korolar Ankara Devlet Çoksesli Müzik Korosu haricinde Türk Müziği'nin neredeyse tüm öğelerini temsil etmekte ve çeşitli illerde konserlerini sürdürmektedirler. Kurumların bünyesinde barındırdığı Türk Müziği vurmali çalgıları genel olarak; bendir, darbuka, asma davul, tef, kudüm ve zil gibi çalgılardan oluşmaktadır.

Klasik batı müziği alanında konserlerini gerçekleştiren orkestra kurumlarında vurmali çalgılar kendi sanatçı kadroları dahilinde belirlenen sanat programı kapsamında ve orkestra bünyesinde yer almaktadır. Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü'nün altı ilde olan sanat kurumlarının orkestralarında aynı senfoni orkestraları gibi kurum bünyesinde vurmali çalgılar yer almaktadır. Ayrıca üniversitelerin kendi bünyesinde barındırdığı müzik alanında faaliyet gösteren kurumlarda ve eğitim/öğretim programlarında vurmali çalgıların yer aldığı çoğunlukla görülmektedir.

Senfonik orkestralar çok sayıda ve çeşitte çalgıdan oluşur. Bu orkestralarda görev yapan müzisyen sayıları bu nedenle yüksektir. Ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı senfonik yapıda 12 adet orkestra bulunduğu, bu orkestraların altısının senfoni, altısının opera-bale orkestrası olduğu bilinmektedir. Vakıf, yerel yönetim ve okullar bünyesinde senfonik yapıda oluşturulan çok sayıda orkestra da bulunmaktadır (Taşdemir ve Şen, 2021).

Bu kurumlardan Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası, İzmir Devlet Senfoni Orkestrası, Antalya Devlet Senfoni Orkestrası, Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası ve Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası klasik batı müziği bağlamında konserlerini sezonluk olarak sürdürmekte ve orkestralarda vurmali çalgılar en geniş sayıda yer almaktadır. Haftalık belirlenen programlar dahilinde değişebilen çeşitli çalgılar sanat sezonu boyunca konserlerde yer alabilmektedir. Devlet Opera ve Balesi orkestralarında sezonluk olarak belirlenen programlarda benzer çalgılar yer alabilmektedir. Bu çalgılar; timpani, trampet, ksilofon, konser davulu, zil, çelik üçgen, tef, glokşıpil benzeri çalgılardan oluşmaktadır. Çalgıların yapısı klasik müziğinin

gerektirdiği ara sesler ve ana sesler ile piyano benzeri tuş dizilimi olan ksilofon, derisiyle ses çıkartan trampet veya gövdesiyle ses çıkartan ziller olarak örnekendirilebilir.

Özellikle Devlet Opera ve Baleleri için, daha öncesinde vokal müzik, tiyatro, opera ve dansların ortaya koyulması amacıyla türetilen çalgı toplulukları, müzik türlerinin sayısının artması ile sayıca daha fazla ve daha zengin çalgılardan oluşan orkestralara evrilmiştir (Mimaroğlu, 1995; Say, 1997; İlyasoğlu, 2009, akt. Taşdemir ve Şen, 2021).

Üniversitelerin klasik batı müziği orkestralarında benzer çalışma programları mevcut olup eserlerin seçimine göre vurmali çalgılar belirlenmektedir. Başkent Üniversitesi; Orkestra Akademik Başkent, Hacettepe Üniversitesi; Hacettepe Üniversitesi Senfoni Orkestrası (HSO) ve Bilkent Üniversitesi; Bilkent Senfoni Orkestrası (BSO), ismiyle sanat severlerle buluşmaktadır.

Hacettepe Akademik Senfoni Orkestrası yerli ve yabancı konuk şef ve solistlerle yaptığı konserlerle deneyim kazanarak gelişmekte ve ülkemizin en nitelikli senfoni orkestraları arasındaki yerini sağlamlaştırmakta, yurt içinde ve yurt dışında uluslararası festivallerin açılış konserleri de dahil olmak üzere yaptığı başarılı konserler ile Başkent Ankara'yı ve Hacettepe Üniversitesi'ni en iyi şekilde temsil etmektedir (Çakar, 2013).

Kurumsal bağlamda belirli büyükşehir belediyelerinde klasik batı müziği orkestraları bulunmaktadır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Senfoni Orkestrası ve Muğla Büyükşehir Belediyesi Orkestrası da klasik batı müziği konserlerini icra etmektedir. "Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Senfoni Orkestrası en önemli özelliği Türkiye'nin belediye bünyesinde bulunan ilk orkestrası olma özelliğine sahip olmasıdır. Orkestra 2001 yılında 24 kişiyle kurulmuştur. Orkestra, sezon boyunca her hafta Eskişehir'de konserler vermekte aynı zamanda yurt dışına turnelere katılmakta ve ödüller almaktadır" (Sevginer, 2019, s.87). 2015 Yılında Muğla Büyükşehir Belediyesi Oda Müziği Orkestrası kurulduktan sonra, 2017 tarihinde yeni sanatçı alımlarıyla kadrosunu genişletmiştir (Güvenç ve Akyürek, 2023). Tüm kurumların orkestralarının müzik türü ve vizyon bağlamında gösterdiği çeşitlilik ayrışabilmektedir. Özellikle belediye orkestraları değişken yapıda olup takvim bazında çeşitli tarihlere yayılan konserler verebilmektedir.

Türk müziği koroları Türk halk müziği koroları ve klasik Türk müziği koroları olarak ayırım gösterebilmektedir.

"Türk Müziği ana başlığı altında iki büyük form olan Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği, Türk Müziği kimliğinin özelliklerini belirleyen, kültür mirasları olarak karşımıza çıkmaktadır. Her iki formunda kendine özgü ayırt edici özellikleri bulunmaktadır. Bu formlarda ortaya çıkartılan eserler, yapılış biçimleri, esin kaynağı olan unsurlar, icra şekilleri ve kabul gördükleri züm-

reler açısından, Türk Halkı'nın yaşadığı farklı coğrafi bölgelerde ve yerleşim merkezlerinde, o bölgeye ait özellikleri ile günümüze kadar ulaşmayı başarmışlardır” (Güney, 2010, s.1).

Halk müziği koroları yöresel kültürler ile halk ezgilerinin harmanlanmasıyla ortaya çıkan melodilerin koro ile yorumlanmasıdır denilebilir.

“Koromuz her bir konserini proje kapsamında ele almıştır. Buna yönelik olarak, kültür zengini ülkemizin adeta ‘Türk Haritası’ çıkartılarak bölgemizin barındırdığı farklı üslup ve özelliklerini ifade eden konserler gerçekleştirilmiştir. Sanatsal faaliyetlerini yürütürken Milli Kültürümüzün en önemli başlıklarından olan Halk Müziği alanında; Yerel yorumlara en yakın üslup ve tavrı çağdaş anlayışla icra ederek gelecek kuşaklara doğru şekilde aktarılmasını sağlamak için, heyecan ve coşkuyla çalışmalarını sürdürmektedir” (İstanbul Devlet Türk Halk Müziği ve Modern Folk Müziği Araştırma ve Uygulama Korosu Müdürlüğü, 2024).

Klasik Türk müziği koroları geleneksel ve tarihi dokusu ile ortaya çıkan ve dünyada sayılı olarak adlandırılabilen, klasik Türk müziğinin koro halinde ifade bulabildiği topluluklardır denilebilir. “Türk musikisi, tarih içindeki yolculuğunun genel seyri itibarıyla sözlü geleneklerle kendini üreten bir sanat olarak var olmuştur” (Musiki Tarihi, 2024). Klasik Türk müziği; Orta Asya, Selçuklu ve özellikle Osmanlı uygarlığının bir ürünü olarak, pek çok milletin müziklerini etkilemiş, onların müziğini de kendi potasında eritmiştir. (“Klasik Türk müziği”, 2024).

Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü bünyesindeki topluluklar yöresel kültürlerin etkisinde isimlendirilerek icralarını sürdürmektedir. Bu müzik kültürlerinin ritim yapıları farklılıklar gösterebilmektedir. Aksak veya düz ölçülerin yer alabildiği ritim yapılarında vurmali çalgılar topluluğunun ritim temelini sağlamaktadır. Topluluklar ayrıca kültürel müziğin ifade edildiği alanlar olarak tanımlanabilir. Coğrafi olarak değişen noktalarda bulunan toplulukların konserlerinde yöresel, kültürel izler bulmak mümkündür. Kurumların ayrıca görsel olarak da bu kültürlerin izini taşıdığı görülebilmektedir. Bu topluluklar kadroları dahilinde vurmali çalgıları barındırmaktadır. “Modern Folk Müzik Topluluğu, Türk kültürünün önemli bir parçası olan türkülerini farklı icra biçimleriyle sunarken, tüm yöreleri kapsayan repertuarına Türk Müziği'nin sözlü ve sözsüz eserlerinden tasavvufi formdaki eserlerine pek çok tarzı ekleyerek daha geniş kitlelere ulaşmayı hedeflemektedir” (İstanbul Devlet Türk Halk Müziği ve Modern Folk Müziği Araştırma ve Uygulama Korosu Müdürlüğü, 2024).

Tablo 2. Devlet Opera ve Balesi, Büyükşehir Belediyesi ile Üniversite ve Belirli Vakıf Orkestraları

Devlet Opera ve Balesi	Büyükşehir Belediye Orkestraları	Üniversite ve Vakıf Orkestraları
Ankara DOB	Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Senfoni Orkestrası	Tekfen Filarmoni Orkestrası
İstanbul DOB	Muğla Büyükşehir Belediyesi Senfoni Orkestrası	Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası
İzmir DOB		Limak Filarmoni Orkestrası
Antalya DOB		Barış İçin Müzik Vakfı Orkestrası
Mersin DOB		Bilkent Senfoni Orkestrası
Samsun DOB		Yaşar Üniversitesi Oda Orkestrası
		Orkestra Akademik Başkent

Tablo 3. Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Sanat Kurumları

Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü		
Orkestralar	Korolar	Topluluklar
Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası	Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korusu	Devlet Halk Dansları Topluluğu
İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası	İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korusu	Ankara Türk Dünyası Müzik Topluluğu
İzmir Devlet Senfoni Orkestrası	Ankara Devlet Klasik Türk Müziği Korusu	İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu
Antalya Devlet Senfoni Orkestrası	Bursa Devlet Klasik Türk Müziği Korusu	İstanbul Devlet Türk Müziği Araştırma Ve Uygulama Topluluğu
Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası	Diyarbakır Devlet Klasik Türk Müziği Ve Medeniyetler Korusu	Edirne Devlet Türk Müziği Ve Rumeli Müzikleri Topluluğu
Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası	Samsun Devlet Klasik Türk Müziği Korusu	Konya Türk Tasavvuf Müziği Topluluğu
	Mersin Devlet Klasik Türk Müziği Korusu	İzmir Devlet Türk Dünyası Dans Ve Müzik Topluluğu
	Ankara Devlet Türk Halk Müziği Korusu	Elazığ Devlet Klasik Türk Müziği Ve Kürstibaşı Topluluğu
	İstanbul Devlet Türk Halk Müziği Ve Modern Folk Müziği Araştırma Ve Uygulama Korusu	Şanlıurfa Devlet Türk Halk Müziği Ve Sıra Gecesi Topluluğu
	Sivas Devlet Türk Halk Müziği Korusu	İstanbul Meydan Meşikleri Topluluğu
		Ankara Devlet Sahne Sanatları Topluluğu

Tablo 3'de Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nün tüm sanat kurumlarına yer verilmiştir. Tablo 2'de klasik batı müziği icra eden orkestralara yer verilmiştir. Özellikle son dönemlerde ilçe belediyeleri çok sayıda orkestra ve topluluk kurmaya başlamıştır. Belirli orkestralar konserlerini periyodik olarak vermektedir. Bu tabloda ilçe belediye orkestralarına yer verilmemiştir. Ayrıca çok sayıda vakıf da orkestra kurarak çeşitli konserler vermekte, özellikle gençler veya çocuklar için eğitici düzeyde etkinlikler düzenlemektedirler. Bu vakıfların daha kalabalık sayıda sanatçı içerenlerine tabloda yer verilmekle beraber, konserlerini tamamen kendi kadroları dahilinde değil devlet orkestralarından sanatçı temin ederek icra ettikleri de bilinmektedir. Devlet Opera ve Balesi kurumlarının bünyesinde bulunan klasik batı müziği orkestraları aynı senfoni orkestraları gibi vurmali çalgıların en geniş anlamda kullanıldığı orkestralar olarak düşünülebilir. Tablolarda verilen sanat kurumlarının çoğunun kadroları dahilinde vurmali çalgılar sanatçısı ve gerekli çalgıları envanterinde barındırdığı görülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmada müzik türleri, eğitim/öğretim programları ve sanat kurumlarının tespiti ile vurmali çalgıların bu bağlamlarda yer aldığı alanların ortaya koyulması amacıyla literatür taraması ve açık kaynakların kullanımı tercih

edilerek uzman görüşlerine başvurulmuştur. Literatür taraması, belirlenen konuda geniş bir alan yazımın özetlenen kavramları olmalıdır. Burada önem arz eden, tarama yapmak için belirli bir yol gösterici soru veya öncül olmalıdır (Torraco, 2005, s. 363; akt, Yıldız, 2022).

Veri Toplama Araçları

Nitel araştırma tekniklerinden doküman tarama modeli uygulanmıştır. Dokümanlar, nitel araştırmalarda geleneksel veri toplama kaynaklarından biri olarak kabul edilir ve araştırmacılar için hazır bilgi kaynağıdır (Merriam, 2018, akt, Akdemir ve Kılıç, 2021). Ayrıca uzman görüşlerine yer verilmesi amacıyla yapılandırılmamış görüşme tekniği uygulanmıştır ve araştırmada eklenen belirli başlıklar ortaya koyulan uzman görüşleri doğrultusunda şekillendirilmiştir. Yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış türdeki görüşmelerde araştırma kapsamına yeni sorular eklenebilme esnekliğinin bulunması konu hakkında belirsizliğe mahal kalmayacak şekilde araştırılabilmesini sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Görüşme tekniği, ulaşılmak istenen verinin elde edilmesine yönelik tüm çabaları içerir mahiyettedir. Bu bakış açısına göre, görüşme tekniği bir madencinin değerli maden arayışıyla derinlemesine gerçekleştirdiği kazıya benzetilmiştir (Türnüklü, 2000).

SONUÇ

Araştırmada vurmali çalgıların müzik türleri içerisinde kullanımı, ulusal ağırlıklı eğitim/öğretim programı ile sanat kurumlarına değinilmiş ve bu bağlamlarda vurmali çalgılar ailesine yer verilen alanlar açıklanmıştır. Vurmali çalgıların yer aldığı çok geniş müzik yelpazesinde, müziğin türlerine göre çalgıların kullanım alanları detaylıca, çalgı isimleri ve materyal yapılarıyla ortaya koyulmuştur. Ayrıca müzik türlerine göre tercih edilen vurmali çalgıların notaları üzerindeki ölçülerin ritim vurguları açıklanmış ve örnekler verilmiştir. Eğitim/öğretim programları müzik türleri bağlamında ele alınmış ve ulusal/uluslararası programlar süreçleri ile içerikleri bağlamında incelenerek açıklanmıştır. Eğitim/öğretim kurumlarında vurmali çalgılar programı veren kurumların yanı sıra vurmali çalgıların sadece ders düzeyinde tutulduğu programlar da araştırma aracılığıyla aktarılmıştır. Sanat kurumlarının envanterinde bulunan orkestral çalgı içerikleri ile kültürel müzik alanları ortaya koyulmuş ve müzik türlerine göre ayrımları yapılarak detaylı çalışmalarına yer verilirken, Türk müziği ve bahsi geçen sanat kurumu bünyesinde yer alan klasik batı müziği vurmali çalgıları detaylıca açıklanmıştır.

KAYNAKÇA

- Akdemir, A. B., & Kılıç, A. (2021). Nitel makalelerin yöntem analizi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 486-502.
- Aslan, G. (2022). Türkiye'nin çok sesli müzik tarihinde senfoni orkestralarının yeri ve önemi (1826-1975 dönemi), (Tez No. 741205) [Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Atcı, H. B. (2019). TC devlet konservatuvarlarında ksilofon eğitimi ve teknikleri (Tez No. 551925) [Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Berrak, B. (2008). Vurmalı çalgıların senfonik müzikteki yeri (Tez No. 262201) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Çakar, D. (2015). Hacettepe üniversitesi ankara devlet konservatuvarı (cebeci'den beşevlere'). *Sahne ve Müzik*, (1), 9-34.
- Çam, A. (2020). Türk askeri müziği ile mehterde borunun önemi ve gelişimi (Tez No. 634179) [Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Çolak, G. (2023). Müzik öğretmeni adaylarının vurmalı çalgılar öğrenmeye ilişkin ilgi ve yönelimleri (Marmara Üniversitesi örneği) (Tez No. 847426) [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> DOI:10.16992/ASOS.12127
- Dönmez, L. M. (2021). Konservatuar Lisans Düzeyinde Vurmalı Çalgılar Metotları Geliştirilmesi (Tez No. 673089) [Doktora Tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Dönmez, L. M. & Dalkıran, E. (2017). Vurmalı çalgılar eğitiminde karşılaştırmalı program analizi. *The Journal of Academic Social Sciences*, (60), 567-582.
- Dönmez, L. M., & Köse, H. S. (2018). Orff yaklaşımı destekli elementer müzik uygulamalarının iletişim becerileri bağlamında incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science*, 85(85), 556-567.
- Dönmez, L. M., & Köse, H. S. (2020). Konservatuar vurmalı çalgılar öğrencilerinin çalgı derslerine ilişkin tutumlarının akademik başarıları ile ilişkisi. *Turkish Studies-Social Sciences*, 15(1), 247-259.
- Eroğlu, T. (2017). Türk halk müziğinin türkiyedeki coğrafi bölgelere göre temel özellikleri bakımından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Sciences*, (41), 513-527.
- Göktaş, E. (2010). Dünyada ve Türkiye'de vurmalı çalgılar. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (4).
- Güney, E. (2010). Türk halk müziğinde koro uygulamalarının incelenmesi (TRT ile

- Kültür ve Turizm Bakanlığı örneği (Tez No. 273148) [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Güvenç, D. (2023). Türkiye'deki Orkestraların Buldukları Bölgelere Kültürel, Sanatsal ve Eğitsel Katkılarının İncelenmesi (Tez No. 847712) [Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>
- Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü (2024, Aralık). İstanbul Devlet Türk Halk Müziği ve Modern Folk Müziği Araştırma ve Uygulama Korosu Müdürlüğü. <https://istanbuldthm-mfmkoro.ktb.gov.tr>
- Klasik Türk müziği. (2024, Aralık). İçinde Wikipedia. https://tr.wikipedia.org/wiki/Klasik_Türk_müziği
- Müzik Eğitimcileri Sitesi Müzik Eğitimi Ulusal Veri Bankası. (2021, Haziran). Müzik eğitimi yayınları konservatuvarlar. <https://www.muzikegitimcileri.net/universite/konserve.html>
- Özkeleş, S. (2011). Okul şarkılarının latin müziği stillerinin ritmik yapıları ile eşiklenmesine ilişkin yaklaşımlar (Tez No. 286857) [Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Rock Müzik. (2024, Ekim 24). İçinde Wikipedia. https://tr.wikipedia.org/wiki/Rock_müzik
- Sağır, T. (2007). Anadolu güzel sanatlar liseleri müzik bölümü ile diğer liselerden mezun öğrencilerin müzik öğretmenliği programı özel yetenek giriş sınavındaki başarı durumlarının incelenmesi. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2(2), 212-221.
- Say, A. (2000). Müzik tarihi. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sevginer, N. (2019). Popüler kültür, müzik ve toplumsal farklılaşma: Eskişehir'deki senfonik müzik dinleyicileri üzerine bir araştırma (Tez No. 612829) [Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Şehirkahyasioğlu, K. (2006). Türk müziğinde vurmali çalgı olarak darbukanın yeri ve icrası (Tez No. 206120) [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Taşdemir, T., Şen, E. (2021). İstanbul devlet senfoni orkestrası'nın konser programlarının, repertuar, konser yerleri ve şefleri bakımından incelenmesi. İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi, 7(2), 151-165.
- Tek, Ö. H. (2009). Günümüzdeki vurmali çalgıların değişimi ve kullanım yöntemleri (Tez No. 253354) [Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Tekin, E. (2021). Mehter, boru-trampet ve bando alanında askeri müzik besteleri ve çalışmalarıyla eşsiz bir asker bestekâr: fethi sazçalan. Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi, 7(13), 108-138.

- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. Kuram ve uygulamada eğitim yönetimi, 24(24), 543-559. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kuey/issue/10372/126941>
- Uzunbaş, F. (2012). Türk dünyasında kullanılan geleneksel idiofon ve membranofon vurmali algılar ve koltuk davulu notasyon örneği (Tez No. 319850) [Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Yener, S. (2024). Musiki Kılavuzu. Musiki Tarihi. <https://musikiklavuzu.net/?/blog/makaleler/musiki-tarihi>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, A. (2022). Bir araştırma metodolojisi olarak sistematik literatür taramasına genel bakış. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 22(Özel Sayı 2), 367-386.

BÖLÜM 4

GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ MÜZİK BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM BOYU ÖĞRENME EĞİLİMLERİ

Şenol AFACAN¹
Satı Dođanyigit Yıldız²

1 Şenol Afacan, Doç. Dr. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Fakültesi, ORCID ID: 0000-0001-7564-1695

2 Satı Dođanyigit Yıldız, Doç. Dr. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Fakültesi, ORCID ID:0000-0003-2246-5207

Mesleki müzik eğitimi alana özgü teknik bilgi ve becerilerin kazandırıldığı bir süreçtir. Bu sürecin doğru planlanması yürütülmesi ve değerlendirilmesi nitelikli müzik eğitimcilerinin yetiştirilmesi yanı sıra mesleki alanda bireylerin kendi gelişimlerini takip etmeleri, bu konudaki isteklilik durumu, çalgısına çalışma alana özgü bilimsel yayınları izleme, bilgi dağarcığını yenileme, eksikliklerini giderme vb. davranışların çabası içinde olması da mesleki donanımlarını artırmalarında etkili olacağı söylenebilir. Müzik eğitimi bilişsel duyuşsal ve devinişsel kazanımların iç içe geçtiği performans boyutunun ön planda olduğu sürekli çalışmayı gerektiren bir alandır. Donanımlı bir müzik eğitimcisinin çalgı hakimiyeti, sağlam bir müzikal kulak ve müzik okuryazarlığına sahip olması, müzik eğitiminde öğretim yaklaşım ve yöntemlerini kullanabilme becerisi kendisinden beklenen temel yeterliliklerdendir. Müzik eğitimcisinin sürekli kendini yenilemesi, çalgı performansını geliştirmesi bireysel çalışma isteği ile doğru orantılı olup aksi durumda mesleki bilgi ve uygulama becerilerinin gelişimi olumsuz etkilenebilir. Bu nedenle yaşam boyu öğrenme eğilimleri burada önem kazanmaktadır. Yaşam boyu öğrenme yaşam boyu devam eden öğrenmeleri kapsadığından mesleki müzik eğitimi alan bireylerin de kişisel ve mesleki gelişimlerinde önem taşımaktadır. Öztosun Çaydere'ye (2016) göre pek çok alanı kapsayan yaşam boyu öğrenme müzik eğitimi de kapsayan yaşam boyu müzik eğitimi; bireylerde müziksel anlamda değişim ve gelişim sağlamak amacıyla gönüllü olarak gerçekleştirilen müziksel öğrenmeler olarak tanımlanabilir.

Günümüzde eğitimin her alanında yaşanan değişimler, öğrenme ve öğretme performansını artırmaya yönelik geliştirilen ve farklı alanlara uyarlanan yaklaşım, yöntem ve teknikler kuşkusuz müzik eğitimi alanında da takip edilmesi ve alan uzmanlarınca uygulanmasını gerekli kılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında müzik eğitimi alan bireylerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin belirlenmesi, bu alanda yapılacak bilimsel çalışmalar mesleki müzik eğitimi alan bireylerin kişisel ve mesleki gelişimlerinde önemli ipuçları verecektir.

Yaşam boyu öğrenme insanlara bilgilerini güncelleştirme, yaşamlarını etkileyen ve değiştiren önemli gelişmeleri anlama ve kavrama, ufuklarını genişletme, kişisel, mesleki ve entelektüel düzeylerini bilinçli bir şekilde genişletme olanağı tanır (Oskay, Erdem, Akkoyunlu, Soran ve Yılmaz, 2010).

Yaşam boyu öğrenmenin okul öncesi eğitimden başlayarak her yaşta bireyin bulunduğu örgün ve yaygın eğitim sistemlerini kapsamı, bütünsellik; okul, üniversite gibi örgün eğitim kurumlarındaki öğrenme sürecine ev ve toplum yaşamının entegre edilmesi, entegrasyon; değişim ihtiyaçlarına uyarlanabilirliği esneklik; farklı paydaşların entelektüel gelişimleri, ilgileri ve motivasyonları için eğitimden yararlanmasına olanak tanınması, demokratikleşme; en önemli hedeflerinden birinin kendini gerçekleştirme olması, kendini gerçekleştirme özelliğine vurgu yapmaktadır (Tunca, Alkın-Şahin, Aydın, 2015).

Bu açıdan bakıldığında yaşam boyu öğrenme kavramı bireyin her alanda yaşam boyunca gelişimini vurgular. Yaşam boyu öğrenme yaşama bir hazırlık süreci değil, yaşamın bir parçasıdır. Yaşam boyu öğrenen bireylerin kazanması gereken teknolojik gelişmelere ve değişimlere uyum sağlayabilme, sürekli olarak kendini yenileyebilme, öğrenmeyi öğrenebilme, diğer bireylerle işbirliği yapabilme ve paylaşabilme olduğu söylenebilir (Erdamar, 2011).

Hayat boyu öğrenme pek çok alanı kapsadığı gibi müzik eğitimi de kapsamaktadır. Bu bağlamda müzik eğitimi; bireylerde müziksel bilgi, müziksel beceri, müziksel anlayış, müziksel değişim, müziksel gelişim sağlamayı amaçlayan, düzenli olarak gerçekleştirilebilen bir süreçtir (Öztosun, Çaydere, 2016).

Yaşam boyu öğrenme becerilerine bakıldığında bu becerilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda bireyin sahip olması gereken yeterlikleri kapsadığı görülmektedir. Bu açıdan yaşam boyu öğrenme eğiliminde olan, kendini bu anlamda yönlendiren bireylerin mesleki ve kişisel gelişimlerinin daha etkin olacağı söylenebilir.

Demirel (2008) de, bireylerin hızla değişen günlük yaşama ayak uydurabilen başka bir deyişle, yaşam boyu öğrenen bireyler olabilmelerinin temelinde, esnek ve değişik öğrenme fırsatlarını öğretim süreçlerinde kullanan ve bunu bir yaşam felsefesi olarak öğretebilen öğretmenlerin büyük önemi olduğuna vurgu yapmaktadır.

Ulusal literatür incelendiğinde mesleki müzik eğitimi alan bireylerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini doğrudan inceleyen sınırlı sayıda çalışmaya rastlanılmıştır (Gödeneli ve Aksoy, 2023; Küpana ve Sazak, 2019; Öztosun, Çaydere, 2016;) yanı sıra örneklemleri farklı bölümlerdeki üniversite öğrencileri ile müzik bölümü öğrencilerini kapsayan çalışmalar da mevcuttur. (Ayaz, 2016; Gencel, 2013; Çam ve Üstün, 2016; Özgür, 2016; Diker Coşkun, 2009). Ayrıca örneklemleri müzik bölümlerinin dışında farklı bölümlerden oluşan üniversite öğrencilerini konu alan çalışmalara da rastlanmıştır. (Yalın Uçar ve Uysal, 2019; Karaduman, 2015; İzci ve Koç, 2012; Gökçer ve Türkoğlu, 2018; Oral ve Yazar, 2014; Şen ve Kırkıç, 2024; Tunca, Alkın Şahin, Aydın, 2015; Soruklu ve Şentürk, 2024).

Bu araştırmanın amacı mesleki müzik eğitimi alan müzik bölümü lisans öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerini belirlemek ve yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin sınıf ve cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda,

Araştırmada şu sorulara cevap aranmıştır.

1. Araştırmaya katılan Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Fakültesi müzik bölümü öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri nasıldır?

2. Cinsiyet değişkenine göre yaşam boyu öğrenme eğilimleri farklılık göstermekte midir?

3. Sınıf düzeyine göre yaşam boyu öğrenme eğilimleri farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Bu çalışma betimsel tarama modelindedir. Betimsel araştırmalar bir durumu oldukça dikkatli olarak tanımlar. Eğitimde yapılan çalışmalarda en sık kullanılan tarama yöntemi “betimsel taramadır” (Büyüköztürk ve diğerleri, 2009). Betimsel araştırmalar, verilen bir durumu olabildiğince tam ve dikkatli bir şekilde tanımlar. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2005).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2024/2025 eğitim ve öğretim yılında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Neşet Ertaş Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü 1,2, 3 ve 4 sınıflarında öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılan toplam 92 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 55’i Kadın 37’si erkektir. Araştırma yükseköğretimde öğrenim gören üniversite öğrencileri ile mesleki müzik eğitimini konu alan çalışmalar ile sınırlandırılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine ait bulgular

		f	%
Sınıf	1. Sınıf	25	27,1
	2. Sınıf	25	27,1
	3. Sınıf	20	22
	4. Sınıf	22	24
Cinsiyet	Kadın	55	59,7
	Erkek	37	40,2
Toplam		92	100,0

Veri Toplama Aracı

Çalışmada verilerin toplanması amacıyla Gür Erdoğan ve Arsal (2016) tarafından geliştirilen “Yaşam Boyu Öğrenme Eğilim Ölçeği” kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının YBÖE belirlemek için geliştirilen ölçek 17 maddeden oluşmakta olup iki faktörlüdür. 11 maddesi öğrenmeye isteklilik boyutu, 6 maddesi ise gelişime açıklık boyutundadır. İki faktörlü ölçeğin toplam açıklıcılığı % 43,44’tür. Ayrıca ölçeğin ölçüt ölçek geçerliği .71 olarak bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin olarak hesaplanan Cronbach’s alpha iç tutarlılık katsayı .86 ve ω değeri .89 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin kararlılığı-

na ilişkin test tekrar test güvenilirlik katsayısı .76 olarak bulunmuştur. Bulgular ölçeğin yaşam boyu öğrenme eğilimini ölçmek için yeterli düzeyde geçerlik ve güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir (Gür Erdoğan ve Arsal, 2016).

Bu çalışma için yeniden hesaplanan Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı .90 olarak bulunmuştur.

Tablo 2. Yaşam Boyu Öğrenme Ölçeği Güvenirlik Analiz Sonuçları

Faktörler	Madde Sayısı	Cronbach α
Öğrenmeye İsteklilik	11	.840
Gelişmeye Açıklık	6	.803
Ölçek Geneli	17	.900

Bulgular ve Yorumlar

Tablo 3. Ölçek geneli ve alt faktörlerine ilişkin normallik değerleri

	Ss	Medyan	\bar{x}	Çarpıklık	Basıklık	Kolmogorov-Smirnov	
						Z	p
Faktör 1	,53182	4,1818	4,1295	-1,286	3,037	,154	,000
Faktör 2	,56789	4,4167	4,3167	-2,317	7,895	,164	,000
Genel	,51958	4,2647	4,1956	-1,850	5,604	,162	,000

Tablo 3’de Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Ölçeği normallik varsayımları incelenmiştir. Bu sonuçlara göre, 30 ve üstü örneklem büyüklüğündeki değer için Kolmogorov-Smirnov analizine bakılmıştır (Kalaycı, 2010). Elde edilen değer $p < .005$ olduğu ve anlamlı olduğu görülmüştür. Bu değer, verilerin normal dağılım göstermediğini işaret etmektedir. Ayrıca, çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ve +1,5 arasında olmaması da verilerin normal dağılım göstermediğini doğrulamıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013).

Tablo 4. YBÖE Ölçeği ve Alt Faktörlerine İlişin Betimsel Analiz Sonuçları

	\bar{x}	Ss	Düzye
Öğrenmeye İsteklilik	4.24	.53	Kesinlikle Katılıyorum
Gelişime Açıklık	4.32	.56	Kesinlikle Katılıyorum
Ölçek Genel	4.19	.52	Katılıyorum

Tablo 4’e bakıldığında Ölçeğin “öğrenmeye isteklilik” boyutunda ortalama ($\bar{x}=4.24$) 5 li likert tipi “Kesinlikle katılıyorum” “gelişime açıklık” boyutunda ($\bar{x}=4.32$) “Kesinlikle katılıyorum” ölçeğin genel ortalaması ise ($\bar{x}=4.19$) olup çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin “katılıyorum” düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 5. YBÖE Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney-U Testi Sonucu

	Kategori	N	S.O	S.T	Mann-Whitney U	z	p
Öğrenmeye İsteklilik	Kadın	55	41.99	2057.50	686.500	-723	.470
	Erkek	37	38.15	1182.50			
Gelişime Açıklık	Kadın	55	39.11	1916.50	691.500	-.678	.498
	Erkek	37	42.69	1323.50			
				1999.00			
Ölçek Geneli	Kadın	55	40.80	1241.00	745.00	-.143	.886
	Erkek	37	40.03				

Tablo 5'te cinsiyet değişkenine göre YBÖE incelendiğinde; kadınları toplam puanlarının erkeklerden yüksek olduğu, ancak bu puan farkının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($U=745.00$; $p>.05$). Öğrenmeye isteklilik ($U=686.50$; $p>.05$) ve gelişime açıklık ($U=691.50$; $p>.05$) alt boyutlarında erkek ve kadın öğretmen adayları arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür.

Tablo 6. YBÖE Ölçeği Puanlarının sınıf değişkenine ilişkin Kruskal Wallis testi sonuçları

	Sınıf	N	Sıra Ort.	Kruskal Wallis Chi-Qquare (χ^2)	df	p)
Öğrenmeye İsteklilik	1	25	42.98	1.281	3	.734
	2	25	42.48			
	3	20	35.38			
	4	22	37.30			
Gelişime Açıklık	1	25	45.22	1.540	3	.673
	2	25	38.32			
	3	20	39.13			
	4	22	38.11			

Ölçek Geneli	1	25	44.00	1.408	3	.704
	2	25	41.24			
	3	20	34.56			
	4	22	37.84			

Tablo 5 incelendiğinde müzik bölümü öğrencilerinin sınıf düzeyi değişkenine göre, gruplar arası puana bakıldığında ölçek geneli ($\chi^2=1,408$; $p>.05$), Faktör 1 ($\chi^2=1,281$; $p>.05$) ve faktör 2 ($\chi^2=1,540$; $p>.05$), analiz sonuçlarına göre sınıf düzeyinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerinde farklılık neden olmadığı görülmüştür.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen sonuçlar literatürde benzer çalışmaların bu araştırma ile örtüşen ve farklılık gösteren sonuçları ile birlikte tartışılmıştır.

Güzel Sanatlar Fakültesi müzik bölümü öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelendiği araştırma sonucunda kadınların toplam puanlarının erkeklerden yüksek olduğu, ancak bu puan farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($U=745.00$; $p>.05$). Öğrenmeye isteklilik ($U=686.50$; $p>.05$) ve gelişime açıklık ($U=691.50$; $p>.05$) alt boyutlarında erkek ve kadın öğretmen adayları arasında anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Ölçeğin genelinde çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Gödeneli ve Aksoy (2023) çalışmalarında müzik öğretmeni adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin genel ortalamada ve öğrenmeye isteklilik ile gelişime açıklık alt boyutlarında yüksek düzeyde olduğunu, Küpana ve Sazak (2019) konservatuvar öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterlikleri ve müzikal algılamaları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında konservatuvar öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme yeterliklerinin “dijital yeterlikler” alt boyutu ile müzikal algılama düzeyleri toplam puanları arasında; müzikal algılama düzeylerinin “genel müzik bilgisi ve kültürü” ve “müziğe karşı olan ilgi ve tutum” alt boyutları ile yaşam boyu öğrenme yeterlik toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Öztosun Çaydere (2016) toplam 112 müzik bölümü öğrencisi ile yaptığı çalışmada müzik bölümü öğrencilerinin müzik eğitimi konusunda Facebook uygulamasından yararlanış biçimlerine ilişkin durumu, hayat boyu eğitimin amaçları ile ilişkilendirmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun müzik dinleme-müzik videosu paylaşma- müzik videolarını takip ve önerilen müzikleri dinleme konularında facebook uygulamalarını kullandıklarını bu durumun kişisel gelişim için hayat boyu öğrenme ile birlikte değerlendirilebileceğini belirtmiştir.

Çam ve Üstün (2016) Öğretmenlerin mesleki tutumlarını ve yaşam boyu öğrenme eğilimlerini tespit etmek ve aralarındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla yaptıkları çalışmalarında Sınıf Öğretmenliği, Rehberlik, Özel Eğitim, İngilizce, Meslek Öğretmeni, Beden Eğitimi, Fen Bilgisi, Kuaförlük, Matematik, Müzik, Türkçe, Okul Öncesi, Teknoloji Tasarım, Sosyal Bilgiler, Bilişim Teknolojileri, Görsel Sanatlar ve Din Kültürü branşlarında toplam 123 öğretmen ile gerçekleştirdikleri çalışma sonucunda araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimi düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varmışlardır.

Özgür (2016) Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlikleri ve Bilgi Okuryazarlığı Öz-yeterlikleri üzerine yaptığı çalışmada Eğitim Fakültesinin Böte, Fen Bilgisi, Güzel Sanatlar Eğitimi, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Yabancı Diller Öğretmenliği ve Zihin Engelliler Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören toplam 313 öğretmen adayının katıldığı çalışma sonucunda yaşam boyu öğrenmede kendilerini yeterli algıladıkları sonucunu elde etmiştir.

Diker Coşkun (2009) Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşam boyu öğrenme ölçeğinden aldıkları puanların ölçek orta puanından düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üniversite öğrencilerinin ölçek puanları fakülteye göre farklılık göstermektedir. En yüksek puan ortalamasına sahip fakülte güzel sanatlar, en düşük fakülte ise iktisadi idari bilimler fakülteleri olarak bulunmuştur. Bu çalışmaların sonuçlarının yapılan çalışma ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Diğer taraftan yapılan araştırma sonucu ile farklılık gösteren çalışmalar da mevcuttur. Ayaz (2016) öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin bazı değişkenler açısından incelediği araştırmasında öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğunu branşlara göre ise, İngilizce, Coğrafya, Resim, Okul öncesi ve Sosyal bilgiler öğretmenlerinin diğer branşlara göre daha yüksek yaşam boyu öğrenme eğilimi gösterirken; özellikle Almanca, Arapça, Biyoloji, Teknoloji ve tasarım, Beden eğitimi, Kimya, Müzik, Fizik, Din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin tüm diğer branşlara göre düşük olduğunu Gencil (2013) Yaşam Boyu Öğrenmede Anahtar Yeterliklere Sahip Olma Düzeylerinin Öğrenim Görülen Anabilim Dalına göre incelediği çalışmasında Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri, Fen Bilgisi Eğitimi, Okul Öncesi Eğitimi, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Eğitimi, Alman Dili ve İngiliz Dili Eğitimi bölümleri öğrencilerinin arasında yaşam boyu öğrenme yeterliklerine yönelik algı düzeyleri en düşük olan öğrencilerin Müzik ve Resim Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin olduğunu belirlemiştir.

Yalın Uçar ve Uysal (2019) Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimi, Yeterlilik Algısı ve Sürekli Kaygı Durumları Arasında İlişkiyi inceledikleri çalışma sonucunda katılımcıların akademik ve sosyal yeterliliklerinin, yaşam boyu öğrenme eğilimlerini pozitif yönde yordarken, sürekli kay-

gı durumları da yaşam boyu öğrenme eğilimini negatif yönde yordamasına rağmen, bu durumun yine de yaşam boyu öğrenme eğilimini %37 oranında açıklamış olmasını olumlu ve önemli bir bulgu olarak nitelemiştir.

Karaduman (2015) Eğitim Fakültesi, Mühendislik, İktisadi ve İdari Bilimler ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu lisans programlarına devam eden 1. ve 4. sınıf öğrencilerinden toplam 470 öğrenci ile yaptığı çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğunu belirlemiştir.

İzci ve Koç (2012) Sınıf, Matematik ve Türkçe öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin görüşlerinin değerlendirildiği çalışmada öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme konusunda güçlü bir duyarlılığa sahip olduklarını belirtmiştir.

Şen ve Kırkıç (2024) Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinde öğrenim gören toplam 243 lisans öğrenci ile yaptıkları çalışmalarında üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile hayat sevgisi düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yaşam boyu öğrenme eğilimleri ölçek maks. puan 85,00 olup yaşam boyu öğrenme eğilimleri puanları ortalaması 70,66 olarak bulunmuştur.

Gökkyer ve Türkoğlu (2018) Resim, Matematik, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Böte, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe ve Okulöncesi bölümlerinde öğrenim gören toplam 1205 öğretmen adayının yaşam boyu öğrenme eğilimlerini inceledikleri çalışmalarında öğrencilerin bölüm değişkenine göre güdülenme, sebat, öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk ve merak yoksunluğu alt boyutlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Oral ve Yazar (2015) in ilköğretim, Fen ve Matematik, Sosyal Bilimler ve Yabancı Dil öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeye ilişkin algılarının çeşitli değişkenlere göre inceledikleri çalışmada öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin genel olarak yüksek düzeyde olduğu, Soruklu ve Şentürk (2024) Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri ile Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi başlıklı çalışmalarında öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerine ilişkin ortalama incelendiğinde aritmetik ortalamasının $\bar{x}=4,25$ ve standart sapmanın $SS= 0,38$ olduğu, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerine ilişkin yanıtlarının yüksek düzeyde katılıyorum şeklinde olduğunu belirlenmiştir.

Araştırmanın cinsiyet değişkenine göre öğrenmeye isteklilik ($U=686,50$; $p>.05$) ve gelişime açıklık ($U=691,50$; $p>.05$) alt boyutlarında erkek ve kadın öğretmen adayları arasında anlamlı bir farkın olmadığı, sınıf düzeyi değişkenine göre, gruplar arası puana bakıldığında ölçek geneli ($\chi^2=1,408$; $p>.05$), Faktör 1 ($\chi^2=1,281$; $p>.05$) ve Faktör 2 ($\chi^2=1,540$; $p>.05$), analiz sonuçlarına göre sınıf düzeyinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri üzerinde farklılığa neden

olmadığı görülmüştür. Gödeneli ve Aksoy (2023), Küpana ve Sazak (2019), yaşam boyu öğrenme düzeyinin cinsiyet ve sınıf değişkenine göre anlamlı bir fark oluşturmadığını, Ayaz (2016), Çam ve Üstün (2016), Oral ve Yazar (2015), Soruklu ve Şentürk (2023), Şen ve Kırkıç (2024) cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmişlerdir. Bu çalışmaların sonuçları yapılan çalışma sonuçlarını destekler niteliktedir. Diğer taraftan araştırma sonuçları ile örtüşmeyen çalışmalar da mevcuttur. (Gencel, 2023; Özgür, 2016; Diker Coşkun, 2009; Karaduman, 2015; İzci ve Koç 2012; Gökyer ve Türkoğlu 2018) kadın öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmişlerdir. Gökyer ve Türkoğlu (2018), Oral ve Yazar (2015) sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık tespit etmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına dayanarak bireylerin kendilerini sürekli yenilemeleri, bilgi ve becerilerini güncellemelerinde yaşam boyu öğrenme isteğinin bireylere bir yaşam felsefesi olarak kazandırılmasını önemli ve gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda mesleki ve kişisel gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla yaşam boyu öğrenme isteğinin geliştirilmesine yönelik uygulamalar tasarlanarak üniversite öğrencilerinin maksimum düzeyde faydalanmaları sağlanmalıdır. Yaşam boyu öğrenmenin önemi ve gerekliliği bu konuda düzenlenecek bilimsel toplantılarla vurgulanmalıdır. Günün şartları, bilimsel gelişmeler ve beklentiler doğrultusunda üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme isteklerini geliştirecek bilimsel, teknolojik, kültürel ve sanatsal programlarla desteklenmesi önerilebilir. Yükseköğretimde yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile mesleki müzik eğitimini doğrudan konu alan çalışmaların sayısı artırılabilir. Bu noktada yaşam boyu öğrenme eğilimi ile öğrencilerin çalgı eğitimi, akademik başarı ve duyuşsal faktörleri kapsayan karma yöntem araştırmalarının yapılması önerilebilir.

Etik Beyanı

Araştırma için Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 03.12.2024 tarih ve 2024/14/05 karar no yazısı ile etik onayı alınmıştır.

Kaynakça

- Ayaz, C. (2016). Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Mardin ili Örneği). (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaşam Boyu Öğrenme Anabilim Dalı, Bartın.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Demirel, F., Karadeniz, Ş., & Çakmak, E. K. (2015). Bilimsel Araştırma Yöntemleri.
- Çam, E., & Üstün, A. (2016). Öğretmenlerin Mesleki Tutumları İle Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri Arasındaki İlişki. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1).
- Demirel, M. (2008). Yaşam boyu öğrenmenin anahtarı: Öğrenmeyi öğrenme. 2. *Ulusal Eğitim Psikolojisi Sempozyumu Bildiri Kitabı* (133-145). Kültür Üniversitesi, İstanbul
- Diker, Coşkun, Y. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, yayımlanmamış doktora tezi Ankara.
- Demirel, Ö. (Ed.). (2010). Eğitimde Yeni Yönelimler (pp. 219-237). Pegem Akademi.
- Gencel, İ. E. (2013). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterliklerine yönelik algıları. *Eğitim ve Bilim*, 38(170).
- Gödeneli, İ., & Aksoy, Y. (2023). Müzik Öğretmeni Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri. *Bilim Eğitim Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 7(2), 126-142.
- Gökçer, N., & Türkoğlu, İ. (2018). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(2), 125-136.
- Erdoğan, D. G., & Arsal, Z. (2016). The development of lifelong learning trends scale (LLTS). *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 114-122.
- İzci, E., & Koç, S. (2012). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 101-114.
- Karaduman, A. (2015). Üniversite öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri İle Öz Yeterlik Öz Yeterlik Algıları Arasındaki İlişki Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 151.
- Küpana, M. N., & Sazak, N. (2019). Konservatuvar Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Yeterlikleri Ve Müzikal Algılamaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Fine Arts*, 14(2), 122-135.
- Behçet, O. R. A. L., & Yazar, T. (2015). Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenmeye İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Elektronik Sosyal*

Bilimler Dergisi, 14(52), 1-11.

- Oskay, Ö., Erdem, E., Akkoyunlu, B., Soran, H., & Yılmaz, A. (2010). Öğretmenlerin öğretim ve öğrenme sürecindeki yeterlikler açısından kendilerini değerlendirmeleri üzerine bir çalışma. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II*, 16-18.
- Özgür, H. (2016). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme yeterlikleri ve bilgi okuryazarlığı öz-yeterlikleri üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1).
- Çaydere, Ö. Ö. (2016). Relation of life-long learning and social media in music education Müzik eğitiminde hayat boyu öğrenme ve sosyal medya ilişkisi. *Journal of Human Sciences*, 13(1), 745-753.
- Soruklu, E. ve Şentürk, Ş. (2023). Öğretmen Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri ile Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin İncelenmesi *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (35), 167-192.
- Şen Ve Kırkıç Bölüm 3 Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri İle Hayat Sevgisi Düzeyleri Arasındaki İlişki *Eğitimde Güncel Konulara Bakış* (Editör: Elçin Yazıcı Arıcı) İksad Yayınevi Ankara. .33-61. ISBN: 978-625-367-910-1
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6, pp. 497-516). Boston, MA: pearson.
- Tunca, N., Şahin, S. A., & Aydın, Ö. (2015). Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2).
- Uçar, M. Y., & Uysal, S. (2019). Üniversite öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimi, yeterlilik algısı ve sürekli kaygı durumları arasında ilişki. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 72-82.